

Čist izhaja od oktobra 1947
kot tednik — Od 1. januar-
ja 1958 kot poltednik — Od
1. januarja 1960 trikrat te-
densko — Od 1. januarja
1964 kot poltednik, in sicer
ob sredo in soboto —

GLAS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

KRANJ — TOREK, DNE 21. JULIJA 1964
LETO XVII. — ŠT. 57 — CENA 10 DINARJEV

Ustanovitelji: občinski odbori SZDL Jesenice,
Kranj, Radovljica, Škofja Loka, Trzin — Izdaja
ČP »Gorenjski tisk« — Urejuje uredniški odbor,
odgovorni urednik KAREL MAKUC

Iz nedeljske proslave na Jamniku

Nov spomenik revolucije

Jamnik — V nedeljo je bilo na Jamniku nad Kropo veliko partizansko zborovanje, ki so ga pripravile organizacije iz Jamnika v sodelovanju z občinskim odborom ZB Kranj. Posvečeno pa je bilo dnevu vstaje in 20. obletnici požiga te vasi. Slovesnosti se je udeležilo okoli 2.000 borcev, aktivistov, predstavnikov oblasti in vseh družbeno-političnih organizacij kranjske občine, nekaterih sosednjih občin in okraja, zastopniki JLA ter ostalih prebivalcev.

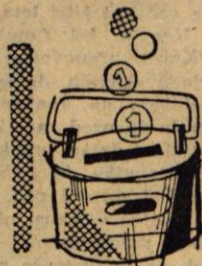
Jamnik je bil za ta pomembni praznik ves v zastavi in svečano okrašen. Udeleženci so prihajali z avtobusi, oseb. avtomobili, motornimi kolesi, mnogo jih je prišlo kar peš. Prvi in to zelo zanimiv program so dali mladinci predvojaške vzgoje, ki so v ta namen prišli iz Rudnega polja in skupno s pripradniki JLA izvedli improviziran napad na Jamnik. Glavni del proslave se je pričel točno ob 10. uri. Okoli novega spomenika se je zbralo veliko število udeležencev, med njimi pa je bilo tudi preko 30 praporov. Tu je spregovoril predsednik skupščine občine Kranj Martin Košir. V svojem govoru je orisal zgodovino in lik tamkajšnjih domačinov med revolucijo in po njej. Za tem pa je odkril lep spomenik, ki simbolizira požig vasi pred 20. leti.

Nato je sledil program, v katerem so sodelovali pevci, recitatorji in godba na pihala DPD Svobode z Jesenic.

Proslava je bila nad vse lepo in skrbno pripravljena, kar gre zahvala prav vsem domačinom in drugim, ki so na kakršenkoli način pomagali, da je prireditelj tako dobro in lepo uspela.

Samo do konca tega meseca imate še čas da postanete dobitnik

lepe nagrade

če vložite vsaj 50.000 din za dobo enega leta pri KB Kranj ali njenih poslovnih enotah na Jesenicah, Radovljici, Šk. Loka in Trzinu

Preberite oglas Komunalne banke v sobotnem Glasu na oglasni strani

Osebnostna odgovornost

V naših prizadevanjih za izboljšanje delovne discipline ter za oblikovanje neke trdnosti in zavestnejše delovne morale, naletimo pogosto na težke, včasih na skorajda nepremostljive težave in ovire, ki si jih navadno delamo sami z neodgovornim ravnanjem, z nedisciplino pri delu, a včasih tudi z nepravilnim odnosom do ljudske imovine pa tudi do ljudi. Do tega pride navadno prav zato, ker delovne discipline in morale ne gradimo dovolj na osebni odgovornosti slehernega zaposlenega. Besedi osebna odgovornost pogostokrat slišimo in ponavljamo, vendar se zdi, da ju pojmujejo preveč formalno in neprizadeto.

Osebnostna odgovornost za vse delo in ravnanje prizadene vsakogar, ki ravna z družbeno imovino, s sredstvi ali pa z ljudmi. Sleherni občan ali zaposleni je pred delovnim kolektivom, pred organi samouprave, in pred družbo osebno in materialno odgovoren za vse, kar napravi dobrega ali slabega. Za tisto, kar je dobrega napravil, mu je družba hvaležna in ga nagradila. Žal pa je včasih z dobrim povezano tudi slabo, torej tisto, kar pozročila delovni organizaciji škodo in izgubo. Tega pa je še vedno preveč in to prav zaradi malomarnega odnosa pri ravnanju z družbeno imovino in s sredstvi. Zadnjič mi je neki pošten in zelo dober delavec večje gospodarske organizacije prav odkritosrčno povedal resnico, ki sem o njej še dolgo razmišljal. Dejal je, da v naših delovnih kolektivih sicer poudarjajo, da je vsakdo osebno odgovoren za svoje delo in ravnanje, vendar ne izvajajo sankcij, če se nekdo pregreši zoper delovno disciplino in moralo, da s tem povzroči materialno škodo. Ni dovolj, da nepravilnosti samo ugotavljamo in pri tem

proklamiramo osebno odgovornost, da pa pri tem nismo kršilci ali malomarneži, ki s takim ravnanjem povzročajo družbi škodo, postavili pred dejstvo in zahtevali od njega povrnitev škode, ki jo je povzročil. To velja seveda za manjše stvari, za nedisciplino, za neodgovorno ravnanje in razpisniško ravnanje z materialom, za malomarnost do stroja ali opreme, za birokratsko in surovo ravnanje z ljudmi, za nekvapljivo delo in podobno. To so sicer manjše stvari, ki pa v širši razmerji in v daljšem časovnem obdobju lahko pomenijo milijone izgube. Bolj odločno in dosledno ravnanje v primeru osebne odgovornosti bi imelo preventiven, vzgojen značaj in bi veliko pripomoglo k izboljšanju delovne discipline ter k oblikovanju neke zavestnejše delovne morale. To pa je v današnjih pogojih nujno potrebno.

Obraznavana zadeva pa ima še svojo drugo plat, ki je navidez manj pomembna in ne toliko očitna. Tak negativen odnos do dela in imovine ne povzroča samo materialno škodo, marveč tu

di v moralnem smislu pomeni še večjo izgubo, ker pač človekovo osebno in slabo vpliva na delovno disciplino v širšem smislu. Sestavni element lika delavca v socialistični družbi pa je prav aktiven in pozitiven odnos do dela in do vsega, čemur se pravi skupna lastnina. Človekovo osebno in odnose med ljudmi ustvarjamo prav z delom; delo oblikuje človeka, ga plemeniti in vzgaja, zato je toliko bolj pomembno, da skrbimo v veliko večji meri kot doslej prav zato, da postopoma in z različnimi sredstvi ter oblikami navajamo ljudi na pravičen odnos do vsega, kar jih obdaja. Čeravno so te mere in ukrepi včasih boleči za posameznike, imajo vendarle na drugi strani velik vzgojni učinek za širok krog ljudi, posebno pa za mlade delavce, ki še prihajajo na delo in se z njim srečujejo. Takšno prvo srečanje mladega delavca z delom in z sodelavci na nekem delovnem mestu pa ima navadno odločilen pomen pri oblikovanju odnosa mladega človeka do dela in ljudi.

J. B.

Vsa Gorenjska bo prazno- vala

Spomni na dan, ko so se naši ljudje organizirano uprli sovražniku, ne bodo pozabjeni. Povsod se spominjajo dneva, ko je pod Smarno goro počila prva puška v rokah partizana.

Po vsej Gorenjski so že bile prve proslave. Osrednji proslavi in srečanju pa bosta na večer pred dnevom vstaje in na sam praznik v Dragi in v Potoku.

V Dragi bo proslava, kjer bodo poleg dneva vstaje praznovali še 20. letnico formiranja kokrškega odreda. Ob 8. uri bo na grajskem dvorišču v Begunjah zbor kokrškega odreda. Ob 10. uri pa bo centralna proslava v Dragi. Sodelovali bodo pihalna godba in pevski zbor Železarne Jesenice, recitatorji Svobode Radovljica in Trzin. Vozili bodo redni in izredni avtobusi.

V Potoku nad Zalim logom v Selški dolini pa bo srečanje borcev škofjeloškega odreda in Gorenjskega vojnega območja. Proslave bodo že v torek zvečer, osrednja pa v sredo ob 10. uri. Na proslavi bodo peli združeni pevski zbori iz škofjeloške občine, godba na pihala in recitatorji. Na proslavo bodo vozili ves dan avtobusi iz Škofje Loke.

Avtobusni prevozi iz obeh železniških postaj — iz Radovljice in Škofje Loke so zagotovljeni v obeh smereh za vse potniške vlake.

Naša mladina zna ceniti pridobitve naše revolucije, zato se tudi sama vključuje v izgradnjo domovine. Njen prispevek je simboličen, vendar nikakor ne skromen. Mladinci se vsako leto vključujejo v delovne brigade, ki grade ceste, energetske sisteme in športno-turistične objekte. Trenutno tudi v Kranjski gori delajo brigadirji iz Ljubljane, ki bodo danes zapustili delovišče, na njihovo mesto pa bodo prišli njihovi vrstniki in nadaljevali z urejanjem smučarskih prog z Vitranca.

IN ZAČEL SE JE OBOROŽEN BOJ PROTI SOVRAZNIKU (detajl z novega spomenika v Zireh) — Foto: Franc Perdan

Elegija

Tiho od nas ste odšli,
tovariši, v noč — brez povratka.
V prsih teži mi bolesta
v nemem spominu na vas.
Semena zlata čez plan
razvelj ste se v setvah jesenskih,
tiho potem ste odšli,
niste čakali plodov.
Težka je gruda sedaj
v mamljivi vročici zorenja,
bukovo listje v temi,
resje krvavo cvete,
Sonce pekoče žari —
svobodna je naša dežela.
Kje ste tovariši zdaj?
Iščem vas v sencah lesov,
čakam vas sredi poljan
v žareči opoldanski uri,
čakam vas v slutnjah noči,
čakam vas v svitanju dne,
Zarje krvave planté
nad toplo svobodno poljano.
V miren poletni večer
v vasi žanjice pojo.
Peter Levec

od
31. julija

OBIŠČITE XIV. GORENJSKI SEJEM V KRANJU

do
11. avgusta 1964

Tedni PO SVETU

Afriški vrh

V pogovorih, ki jih imajo najvišji predstavniki afriške celine v Kairu, so obsodili politiko Zahoda do Južnoafriške unije in Salazarja. Opozorili so tudi na položaj v portugalskih kolonijah, ki lahko privede v nevarnost ves svet. Skupno sporočilo bodo podpisali v torek.

Umik tujih sil in oporišč

Danes (v torek) se bo nadaljevala konferenca o razorožitvi v Ženevi. Združena arabska republika je predlagala, naj bi se umaknile vse tuje sile z ozemelj tistih držav, na katerih so jih zgradili. Ves svet bi postal cona brez oporišč. To naj bi bil korak dalje k zmanjšanju mednarodnih napetosti in k splošni ter popolni razorožitvi.

Veliki manevri v Sredozemlju

V Sredozemlju so se končali veliki manevri sovjetske črnomorske flote.

Neredi v Kongu

Po zadnjih poročilih upori v Kongu še vedno trajajo. Uporniki, ki nadzirajo širne predele Katange, so zavzeli nadzorstvo nad Baudouinville. Vojaki kongške vojske so se umaknili že prej iz mesta.

Vreme

Vremenska napoved za danes in izgledi za prihodnje dni

Danes bo sončno in zelo toplo vreme. Nočne temperature med 13 in 17 stopinjami, dnevne med 29 in 33 stopinjami.

Tudi v naslednjih dneh bo toplo in lepo vreme.

Vremenska slika

Nad srednjo Evropo je obsežno področje visokega zračnega pritiska, ki povzroča lepo vreme. Nad naše kraje doteka zelo topla zrak.

Vreme, v ponedeljek ob 13. uri

Ljubljana — pretežno jasno, 29 stopinj; Brniki — pretežno jasno, 28 stopinj; Planica — delno oblačno, 27 stopinj; Jezersko — delno oblačno, 27 stopinj.

Smrt neprevidnega motorista

PODVIN, 21. julija — Včeraj popoldne ob 16.50 uri se je med kilometrskima kamnoma 852 in 853 pri Podvinu zgodila smrtna nesreča motorista KR 11-029 JANEZA BOLKA iz Kranja, Jezerska cesta 109.

Do tragičnega dogodka je prišlo zato, ker je Janez Bol-

ka prehiteval nekega motorista, nato pa je skušal prehitevali še osebni avtomobil. Ker mu to ni uspelo, je s prednjim kolesom motorja zadel v levi blatnik osebnega avtomobila pred njim. Ta neprevidnost ga je veljala smrt. Vrglo ga je na levo stran ceste maravnost pod osebni avtomobil avstrijskega

državljanca ANTONA VOLLE-RISCHA, K-2313, doma iz Celovca, ki je vozil v smeri proti Jesenicam.

Na sliki: avstrijski avtomobil in ponesrečenec, desno pod cesto razbiti motor.

M. Z.

Foto: A. Triler

Če bi na prste šteli vse držav-nike, ki so se zbrali na drugi kon-ferenci afriške enotnosti v Kairu, potem od udeležencev v Adis Abebi manjka kongoska odprava. Do bro so znane okoliščine, zakaj so leopoldvillski odposlanci ostali doma. Zunanji ministri, ki so v Kairu pripravljali »afriški vrh«, so zavrnili, da bi za veliko afriško mizo sedel tudi sedanji kon-goski ministrski predsednik Com-be, ki ga kljub preobratu v Leo-poldvillu ostala Afrika še vedno gleda kot malika tujih kolonialnih sil in povzročitelja trnive poti, po kateri že več kot štiri leta ho-di Konga. Ker je bil Combeu vri-hod v Kairo prenehan, je kon-goska vlada sklenila, da sploh ne bo sodelovala na konferenci. V ta namen je že pred začetkom konference šefov držav umaknila svoja predstavnik iz odbora, ki le pripravljali dnevni red. Za-radi takšne rešitve v Kairu ni bil nihče posebej razočaran.

Afriški vrh se je drugače začel s polnoštevilno udeležbo v vzduš-

ju delovnih predlogov in zamisli o tem, kako bi organizirali afriško sodelovanje še bolj plodno. Izkuš-nje so namreč pokazale, da je po prvi konferenci, ki je bila lani v Adis Abebi, ostalo marsikaj še nerazčiščenega, in da organizacija ni delala tako kot bi lahko. Zato so afriški državniki v Kairo pri-

šli s številnimi novimi predlo-gi in pobudami. Ganski predsednik Kwame Nkrumah je ponovil svoj stari predlog, da bi čim prej usta-novili afriško zvezo. To zamisel je izoblikoval precej konkretno. Afriška unija naj bi imela skupščino, ki bi jo sestavljali vodilni držav-niki afriških držav s pravicami, ki jih ima parlament, razen tega pa bi ustanovili tudi vlado,

ki bi prevzela vlogo izvršne ob-lasti. Nkrumah je tudi predlagal, da bi naj ustanovili skupni trg, banko in vpeljali enotni denar za vse afriško področje. V načrtu imajo tudi enotno planiranje af-riškega gospodarstva.

Vsekakor so predlogi ganskega predsednika zanimivi, ker odra-

je namreč duhovna in akcijska enotnost veliko večjega pomena, kot konstituiranje vseafriške vlade. Razlike med afriškimi država-mi so namreč še precejšnje in lahko bi se zgodilo enako kot z unijo, ki so jo poskušale urediti arabske države. Nigerijski in liberijski predstavnik sta pred-

log zavrnla, češ da za njuni drža-vi v tem trenutku predlog o usta-novitvi skupne vseafriške vlade ni sprejemljiv.

Enotni pa so bili afriški vladar-ji, ko so predlagali, da bi čim bolj utrdili sedanjo Organizacijo afriške enotnosti. V ta namen so predlagali, da bi namesto časne-ga sekretariata izbrali stalnega, ki bi imel sedež v Adis Abebi. Ra-

zen tega je bil kairski sestane-neizčrpen v odkrivanju predlogov za boljše sodelovanje na gospo-darskem področju. Nigerija je predlagala naj bi počasi začeli od-pravljati carinske ovire, ki obsto-jajo med posameznimi državami. Tudi v letalskem prometu bi Af-rika lahko nastopala enotno, da bi bil tako izkoristek prometnih sredstev čim bolj ekonomičen. Ve-liko več bi lahko napravili tudi glede zvez. Kenijski predsednik Kenyatta je kot primer navedel da se z Ben Belo mora še vedno pogovarjati ali preko Pariza, ali prek Londona.

Precejšnje število državnikov je v Kairu naštevalo gospodarske skrb, ki bi jih lažje premostili z afriško organizacijo za gospodar-sko sodelovanje. Ta organizacija naj bi proučila celotno gospodar-sko problematiko afriške celine, njen položaj v svetu, dajala pa bi tudi razna priporočila vladam.

Ljudje in dogodki • Ljudje in dogodki • Ljudje in dogodki • Ljudje in dogodki • Ljudje in dogodki • Ljudje in do

Po volitvah novih samoupravnih organov

Usposabljanje samoupravljalcev

OBCINSKI SINDIKALNI SVETI BODO V SODELOVANJU Z DELAVSKIMI UNIVERZAMI ZA VODSTVA IN ČLANE NOVOIZVOLJENIH DELAVSKIH SVETOV IN UPRAVNIH ODBOROV PRIREDILI PREDAVANJA IN SEMINARJE, NA KATERIH JIH BODO SEZNANILI Z NJIHOVIM ODGOVORNIM DELOM.

TRZIC — Občinski sindikalni svet bo skupno z Delavsko univerzo septembra organiziral dvo-dnevni seminar za predsednike delavskih svetov in upravnih odborov, medtem ko bodo za ostale člane samoupravnih organov pri-redili posamična predavanja v okviru delovnih kolektivov. Tako krajši tečaji bodo po programu ki ga je razposlala Delavska uni-verza, predvsem v večjih delovnih organizacijah (bombažna predilni-ca in tkalnica ga je že izvedla), za člane vodstvenih organov manj-ših podjetij pa bodo priredili ne-kaj skupnih predavanj oziroma tečajev.

V trziški občini so letos v or-gane upravljanja izvolili znatno več žensk kot prejšnje leto. Sicer ana-liza o strukturi članov DS in UO še ni izdelana, ker tudi gradbeno podjetje Novogradnje še ni opravi-lo volitev, vendar to ugotovitev lahko ilustriramo s podatkom, da je bilo lani v delavskem svetu BPT 10 odstotkov žensk, medtem ko jih je letos več kot 40 odstot-

kov, saj tudi v strukturi vseh za-poslenih ženske predstavljajo več-ji delež.

JESENICE — Verjetno bo De-lavska univerza še ta mesec pri-redila seminar za predsednike de-lavskih svetov vseh podjetij, za ostale člane pa bodo tečaji, na katerih bodo leti spoznali, kakš-no bo njihovo delo pri odgovornem vodenju gospodarjenja in drugih dejavnosti podjetja, po-poletnih počitnicah (septembra). Predavanja o teh vprašanjih bosta sindikalni svet in Delavska uni-verza organizirala po skupinah, in sicer bo na razdelitev vplivala ve-likost delovne organizacije in vrsta njene dejavnosti.

SKOFJA LOKA — Občinski sin-dikalni svet je razpisal 5-dnevni seminar, ki naj bi bil za predse-dnike novih samoupravnih or-ganov na Starem vrhu, vendar so ga morali zaradi premajhnega števila prijav odpovedati oziroma pre-staviti na september. Deloma je

bil za ta organizacijski neuspeh kriv sam sindikalni svet, ker je tečaj razpisal, preden so bile končane vse volitve organov upravlja-nja. Za člane DS in UO pa bo Delavska univerza po posebnem programu priredila izobraževalna predavanja v kolektivih; verjetno jih bo največ septembra, medtem ko so jih v loških tovarnah hladil-nikov že izvedli.

RADOVLJICA — V razgovorih, ki jih je imelo vodstvo občinskega sindikalnega sveta s predstavniki novih samoupravnih organov, se je pokazala nujna potreba po se-minarjih za člane DS in UO, pred-vsem glede na to, da je v njih večina mladih ljudi, ki na tem področju naše aktivnosti še nima-jo izkušenj. Te dni že tečejo raz-govori s predstavniki gozdnega gospodarstva, lesnoindustrijskega podjetja in Elana, in vse kaže, da bodo seminarji najprej v teh ko-lektivih. Ti posveti bodo za vse člane novih predstavniških teles, poseben tečaj za predsednike pa pripravila Delavska univerza, in bo izveden predvidoma septembra.

KRANJ — Prvi tečaj za pred-sednike DS in UO in njihove na-mestnike je bil pred dnevi že kon-čan. Udeležilo se ga je kakih 60 funkcionarjev delavskega upravl-janja kranjske občine, vendar je to šele polovica in bo zato sin-dikalni svet v sodelovanju z De-lavsko univerzo jeseni pripravil še enega. Na seminarju, ki je bil v Predvdoru, so govorili predvsem o vsebini dela teh organov in o načinu vodenja sestankov.

Za člane delavskih svetov, upravnih odborov in nekaterih komisij pa bo sindikalni svet po tovarnah organiziral še posebne tečaje, ki bodo trajali tri dni. Po-seben poudarek bodo na teh se-minarjih dali poznavanju vsebine dela disciplinskih komisij ter ko-misij za sprejemanje in odpust delavcev.

J. Zontar

Naša dolžnost

Pozdravljen BRANE! Zdravo in še nenapisanega. Zelo veliko pa JURE! In dva stara pobratima, ki sta si padla v dolg in krepak ob-vezi. Tista pozdravljen in zdravo nista bila izgovorjena vsakdanje, ampak s posebnim, zategnjenim in dolgo intoniranim naglasom, ki je pomenil za oba nekaj posebnega, nekaj, s čemer je bilo pove-danega še veliko drugega kot na-vaden pozdrav.

Tako sta se po dolgi letih ali morda prvič po vojni srečala dva stara prijatelja, katerih notranje vezi tovarštva so se skovale v naj-težjih dneh boja, pohodov in pre-stanega trpljenja. Zato pa so te vezi toliko trdnjše! Sešla sta se na partizanskem srečanju, ki ga je priredila organizacija borcev.

Takšnih prijateljev kot sta Brane in Jure pa je bilo na srečanju še več, mnogo, kar za cel bata-lion. Vsevprič so si segali v roke, obujali spomine, sem pa tja se je v očeh enega ali drugega zabe-lela solza radosti ob srečanju ali pa tesnoba ob spominu, ki je bole-le in nepozabljive! Ali se še spo-minjaš one bitke na Tolstem vr-hu, ko smo našli Nemce, da je bilo veselje in: »Se danes vi-dim tistega veselega fanta z dol-gimi kuštri in sanjavi pogledom pa z veliko italijanko, ki mu je tolkla skoraj do pete...« Cel plaz spominov, vmes pa veselih dovtipov ter domislic — več do-bre volje kot grenkih spominov.

Pri človeku je pač tako, da raje pogreva tisto, kar ga vradosti, kot da bi obujal v življenje težke trenutke — čeravno jih je bilo za dobro mero več kot radosti in brezskrbnega življenja.

Marsikaj, kar smo doživljali pred dvema desetletjema, je že zabeležila večja kronistova ali pi-sateljeva roka. Se več pa je bilo ob takšnih priložnostih izrečenega

in še nenapisanega. Zelo veliko pa je doživljalev in dogodkov, o ka-sta si padla v dolg in krepak ob-vezi ali zaupal borec borcu, akti-vist aktivistu. To so stvari, ki ži-ampak s posebnim, zategnjenim in dolgo intoniranim naglasom, ki je pomenil za oba nekaj posebnega, nekaj, s čemer je bilo pove-danega še veliko drugega kot na-vaden pozdrav.

PARTIZANSKA srečanja so prav lepa navada, ki jo gojimo in ne-gujemo in jo bomo najbrž gojili še dolgo. Doživljali smo že sre-čanja, ki so nas navdajala s po-nosom na našo zgodovino, sreča-nja, ki so pomenila pravo mani-festacijo našega revolucionarnega izročila in partizanske tradicije. Bilo je veličastno in radostno za vse nas, ki smo doživljali vojno, in tudi mladi so lahko začutili ob takih manifestacijah veličino na-še bližnje preteklosti in bogato iz-ročilo našega boja. — Prav na te mlade, ki danes doraščajo in po-stajajo državljani, ne smemo po-zabiti. Takšna srečanja in večje manifestacije so najlepša prilož-nost, da se tudi ti naši prijatelji srečajo s preteklostjo, da spozna-vajo veličino osvobodilnega boja in zaslutijo v njej to, kar je v resnici pomenila za vse naše živ-ljenje.

Mladina spoznava naš boj iz knjige in zgodovine, živa beseda borcev in udeležencev revolucije ali partizanskega srečanja pa za mla-dega človeka pomeni še mnogo več. Če smo se potrudili ob takih priložnostih poskrbeti tudi za mla-dino, smo le storili svojo dolžnost.

J. B.

GLAS v vsako
hišo

Dva študenta običala pod stenami Škrlatice

Gore tudi poleti nevarne

VLADIMIR VRTOVEC, rojen 1941. leta v Zagrebu, absolvent ekonomske fakultete in SLOBODAN MIHAJLOVIČ, absolvent višje kmetijske šole iz Maribora, sta se med počitnicami zaposli-la pri Geodetskem zavodu SRS v Ljubljani, ki opravlja geografske meritve v Karavankah in triglavskem pogorju.

Skupina, v kateri sta bila tu-di omenjena študenta, je 12. juli-je letos krenila na delo okoli 8. ure popoldne iz Aljaževega do-ma v Vratih. Po dobro markira-ni poti so šli proti Škrlatici, da tam opravijo potrebne meritve. Ko so delo končali bi se vsi sku-paj morali vrniti po isti poti na-zaj v dolino. Toda oba študenta, Vrtovec in Mihajlovič, nista ho-tela s skupino nazaj. Krenila sta po poti v smeri proti Krnici in Vršču.

Pot je pa bila zelo težavna in za neizkušena planinca dokaj ne-varna. Ob sta zašla v štirinetr-sko kotanjo in tam običala.

Ker jih zvečer ni bilo domov, je začelo skrbeti ostale tovariše. Naslednji dan so poklicali na pomoč gorske reševalce iz Moj-strane.

Oba študenta, vsa premrzla in izčrpana so našli pod Škrlatico okoli 22. ure zvečer. Prepeljali so ju v zdravstveni dom v Kranjsko goro, kjer so jim nudili prvo pomoč.

Ta primer spet potrjuje, da so gore, še posebej za neizkušene planince, tudi poleti zelo ne-varne.

Ubila ga je strela

Pretekli petek je divjala po Go-renjski nevihta. Pred to sta se Branc Bolka, doma iz Poženka 15 pri Cerkljah in njegova sestra Franciška zatekla pod kopo sno-pa na polju. Prav v to je okoli 16. ure popoldne udarila strela in Franca Bolka ubila, njegovo se-stro pa močno ranila in so jo prepeljali v bolnišnico. — Č.

Ni se vrnil domov

BLEJ — Preteklo soboto je okoli 12.30 odšel z doma kot običajno na kopanje v grajsko ko-pališče na Bledu mladoletnik PE-TER MACEK, rojen v Cerknici pri Rakeku, brez staršev in je nazad-nje stanoval v dijaškem domu v Starem trgu pri Ložu. Na Bledu je bil na počitnicah pri stari ma-mi Francki Hribar na Črtomirovi št. 13.

Ker Petra Mačka tega dne zve-čer ni bilo s kopanja, se je do-mačim zdelo sumljivo. Zato so ga šli iskat najprej v grajsko kopa-lišče. V eni izmed kabin so našli le njegovo obleko, toda fanta ni-kjer. Preiskali so namreč celotno obalo grajskega kopališča in del ostale obale Blejskega jezera.

Predvidevajo, da je Peter Maček utonil, čeprav je bil izvrsten pla-valet. Z iskanjem pogrešanega na-daljujejo.

M. Z.

Škofjeloški kolektivi v prvem polletju

Bolje kot lani, a vendar...

Cep rav je vrednost prodanih izdelkov v letošnjem prvem polletju za 24,6 odstotkov višja kot lani v istem obdobju, pa kolektivi vendar niso dosegli letošnjih načrtov in proizvodnji, v prodaji in v izvozu.

Polletni rezultati industrijskih podjetij škofjeloške občine kažejo, da to obdobje ni zaključeno preveč uspešno. Najslabši rezultati so doseženi v izvozu, kjer je letni plan dosežen samo z 29 odstotki. Edino Sešir je dosegel v tem obdobju planske obveznosti izvoza, ker mu je uspelo svoje proizvode plasirati na bližnji vzhod. Ze sklenjene pogodbe na

nega izvoza zaradi nastale krize na italijanskem tržišču. Iskra v Železnikih pa je v tem času osvojila nov elektromotorček za ameriško tržišče in se bo izvoz v naslednjih mesecih znatno povečal. Kljub temu pa je dosedanja nizek odstotek planskih obveznosti izvoza zaskrbljujoč in bo le s težavo realiziran.

Plan obsega proizvodnje celotne industrije je dosežen z 48 odstotki. Najboljše uspehe beležita oblesno-industrijski podjetji: Jelovica in LIP Češnjica, ki sta letni

plan dosegli s 54,7 odstotki, dalje Odeja s 57 odstotki in LTH z 51 odstotki. Nezažodoljivi pa so rezultati Elre, Iskre in Marmorja. Delni vzroki za nedoseganje planskih rezultatov so odnosi koope- rantov, ki kasnije z dobavami, te- žave z uvozom reprodukcijskega materiala in redukcije električne- ga toka.

Se nekoliko slabši pa so skupni polletni uspehi prodanih izdelkov (vnovčene realizacije), ki je dose- žena samo s 45,8 odstotki. Čeprav je v primerjavi z istim obdobjem lani višja za 24,6 odstotkov. Od industrijskih podjetij, dosežata predvidevanja edino Odeja s 55 odstotki in LTH z 51,7 odstotki. Tudi rezultati Iskre, Seširja in Gorenjske predilnice niso povsem zadovoljivi. V tovarni elektromotorjev Iskra v Železnikih so slabši rezultati zaradi pomanjkanja domačih naročil, v Seširju pa pričakujejo boljše uspehe prodaje v naslednjih mesecih, ko se bo pričela prodaja jesenske sezone.

Vsi ti podatki pa so deloma še bolj zaskrbljujoči zaradi dejstva, da v prvem polletju še niso bili korišćeni letni dopusti. Zato od treh letnih mesecev boljših rezul- tatov proizvodnje prav gotovo še ne moremo pričakovati. J. P.

Večji uspeh - krajši čas

Ob prehodu prvega škofjeloškega kolektiva na skrajšan delovni čas

Po obravnavanju elaborata Gorenjske predilnice v Škofji Loki za prehod na 42-urni delovni teden na seji komisije za skrajšani de- lovni čas pri občinski skupščini, je na 19. skupni seji obeh zborov tudi skupščina Škofje Loke dala soglasje za poskusno uvedbo 42-ur- nega delovnega tednika. Kot je razvidno iz elaborata, se bo zaradi novih investicij, boljše organizacije dela in stimulativnejšega na- grajevanja po delu, obseg proizvodnje povečal za 26 % oz. na za- poslenega za 23 %, neto produkt na zaposlenega za 41 % in pro- duktivnost za 21 %. Zato se bodo tudi osebni dohodki predvidoma dvignili za 11 %.

Po statističnih poročilih Tekstil- nega inštituta v Mariboru je Go- renjska predilnica po produktiv- nosti med prvimi predilnicami v Jugoslaviji. Povprečno zneso de- lovna sredstva na zaposlenega v Gorenjski predilnici 3.832.000 din, medtem ko je poprečje v stroki predilnic in tkalnic samo 2.820.000 din. Neto produkt na zaposlenega v Gorenjski predilnici je lani zna- šal 2.010.000, poprečje stroke pa je bilo 1.264.000. Ravno tako je po- prečje izplačanih osebnih dohod- kov v lanskem letu v Gorenjski predilnici za 32 % večje od po- prečja stroke, saj je znašalo 401 tisoč din v primerjavi s 302.000 din v stroki. To pa je še razveseljivej- še ob dejstvu, da so v Gorenjski predilnici samo 74 % čistega do- hodka porabili za osebne dohod- ke in 26 % za sklade, medtem ko je razmerje v stroki 90 : 10.

predvidena popravila. Proizvodni proces kodravke pa zahteva ne- prekinjeno proizvodnjo. Zato bo

Gostišča v Poljanski dolini

Zaradi slabega poslovanja in nezmožnosti plačevanja anuitet, je bila v gostinskem podjetju Ta- bor v Gorenjski vasi že lansko je- sen uvedena prisilna uprava. Kljub temu so rezultati pokazali neuspeh. Zaradi »životarjenja« podjetja se sedaj vodijo razgovori, da bi podjetje ukinili.

Vzrok takemu stanju so pred- vsem neugodni rezultati enega od petih gostinskih obratov podjetja — hotela Dom pod Planino na Trebiji. Zaradi majhne izkorišće- nosti tega obrata, visokih anuitet in velikih režijskih stroškov, je dohodek ostalih obratov le s te- žavo kril vse izdatke. Zraven tega pa bi bilo potrebno v gostišči v Poljanah in v Gorenjski vasi in- vestirati več milijonov dinarjev za nujno obnovo opreme in pro- storov.

Občinska skupščina razpravlja, da bi z ukinitvijo podjetja »Ta- bor« osamosvojili obrata v Po- ljanah in v Gorenjski vasi, ki bi de- lovala v sklopu krajevnih skup- nosti. Gostišči na Savodnju in Hotavljah pa bi dali v zakup. Za hotel Dom pod Planino skušajo nafti rešitev s priključitvijo k enemu od večjih gostinskih ali turističnih podjetij, ki bi bilo sposobno bolj koristiti te zmog- livosti. Kopališče, naravne lepote in prizidevanje, da bi Poljanska dolina postala ena od središč tu- rizma na Gorenjskem, bo tudi hotelu na Trebiji dalo lepšo pri- hodnost.

Nemški alpinisti

Te dni se mudi v Sloveniji nemška alpinistična skupina, ki bo pri nas ostala še teden dni. V minulih dneh so plezali po Kam- niških planinah, v tem tednu pa bodo preplezali več sten in smeri v Julijskih Alpah. Spremlja jih naš znani alpinist in gorski reše- valec Roman Herlec iz Kranja.

tu delovni dan osem ur v treh iz- menah in z uvedeno izmenjavo dežurstva ob sobotah in nedeljah. Ravno tako bodo vsi pomožni obrati in uprava delali pet ur v ted- nu po 8 ur, ob sobotah pa se bo- do izmenjavali zaradi nujnih te- kočih del.

Prehod Gorenjske predilnice na 42-urni delovni teden bo lažji tu- di iz razloga, ker so že sedaj v proizvodnji imeli uveden 45-urni delovni teden, čeprav za to še ni bilo zakonite osnove. Hkrati pa bo uvedba skrajšanega delovnega ča- sa v Gorenjski predilnici kot pr- vem škofjeloškem podjetju tudi nagrada za njihova dosedanja pri- zidevanja in dosežene rezultate.

Vsa druga večja podjetja v ob- čini pa so se odločila, da bodo skrajšani delovni čas uvedla postopoma preko 46 in 44-urnega de- lovnega tedna. Tako so se Jelovi- ci, ki že dve leti ob sobotah dela samo po 6 ur, pred meseci pri- ključili še druga podjetja: LTH, Sešir, LIP na Češnjici, Iskra, Teh- nica in Niko v Železnikih, ter Za- vod za hladilno tehniko pri LTH.

V. Pintar

Urbanistični problemi v Škofji Loki in drugod

Tri središča - sto težav

Hkrati, ko je skupščina SRS razpravljala in sprejela zakon o urbanizmu, je tudi skupščina ob- čine Škofja Loka razpravljala o urbanizmu in gradbeništvu. V raz- pravi okrog urbanizma v Škofji Loki so sodelovali tudi predstavi- niki republiških zavodov za ur- banizem, predstavnik okrajne skupščine in predstavnik sekreta- riata za urbanizem izvršnega sve- ta SR Slovenije.

Osnovna ugotovitev razprave je bila, da je potrebno predpise o urbanizmu upoštevati, ker bo le tako mogoče urediti številna vpra- šanja, ki so potrebna za perspek- tivni razvoj mesta.

V škofjeloški občini so se že izoblikovala tri središča, k jih bo mogoče urbanistično razvijati. Ta središča so sama Škofja Loka, ki šteje približno deset tisoč prebi- valcev, Železniki s Češnjico s približno 2400 prebivalci in Gorenja vas s 1400 prebivalci.

Škofja Loka se je brez dvoma izoblikovala kot vodilno naselje, ki ima vse značilnosti mesta, med- tem ko so Železniki s Češnjico in Gorenja vas le mestni naselji (za Gorenjo vas je še vprašanje ali ji bodo priznane te značilnosti ali ne). Za ta naselja so že, ali pa bodo v najbližji prihodnosti, izde- lani urbanistični načrti in samo v teh krajih bo mogoče nemoteno graditi: stanovanja po urbanistič- nem načrtu, medtem ko bo v ostalih krajih možno graditi le v izjemnih primerih.

Razprava je prav tako ugotovila, da je v splošnem vsakdo navdu- šen za urbanistični načrt, vendar ko bi se mu moral podrediti, pa smatra kot nekaj vsiljenega od zgoraj. Prav zato bi bilo potrebno bolje seznaniti občane o urbanis- tičnem ureditvi. Ravno nezažodno seznanjanje z vprašanji urbanizma in pomanjkanje uradnega odloka je največje vzrok, da pride do šte- vilnih negotovanj, zlasti pri izda- janju dovoljenj za individualno gradnjo stanovanjskih hiš.

Največkrat interesenti individu- alnih gradenj nečisto prispevajo sredstev za komunalno ureditev. Ko pa je objekt, ali pa več ob-

jektov postavljenih, potem so za- teve za ureditev številnih komu- nalnih zadev, kot so vodovod, ka- nalizacija itd. Takšni primeri so določena skupina hiš v Retečah, ki je brez vodovoda, naselje pri Sv. Duhu, ki je prav tako brez vo- dovoda in kjer bo v najkrajšem času potrebno urediti tudi kana- lizacijo. Podobno je v Demšarje- vem predmestju, kjer občani za- tehtajo ureditev ceste itd.

Se večja napaka tako zgrajenih naselij pa se pojavi pri dokončni urbanizaciji naselja. Pri tem se ugotovijo včasih več sto milijon- ske škode, ki jih mora kriti skup- nost. Zaradi naselja ob cesti v

Poljansko dolino, je onemogočeno nadaljnje črpanje vode ob tem na- selju, zaradi česar bo potrebno speljati vodo iz Hotavlj. Prav ta- ko je skozi naselje nemogoče speljati sodobno cesto v dolino in bo potrebno poiskati drugo traso. Vse to pa nosi več sto mili- jonske investicije, ki jih bo mora- la kriti komuna sama.

Splošna ugotovitev je prav go- tovo ta, da se je treba dosledno držati urbanističnih predpisov, ker je le na ta način možno na- selje smotno urediti, na drugi strani pa se prihranijo znatna materialna sredstva. — Z. P.

Kam in kako se investira

Družbeni plan za leto 1964 je predvidel za leto 1964 v škofje- loški občini okoli 2 milijardi 260 milijonov dinarjev. Od skupnih vlaganj naj bi bilo porabljenih 61 odstotkov za opremo, le 39 odstot- kov za druge namene.

V splošnem — ne kot izrazit pri- mer za Škofjo Loko — pa se je pokazala težnja po večjih vlagan- jih, čeprav niso imeli niti zago- tovljenih potrebnih sredstev. Naj- pogostje uporabljajo obratna sredstva za investicije, znatna sredstva za vzdrževanje, v resnici pa jih uporabljajo za osnovna sredstva, svoje sklade pa izkoriš- čajo za vlaganja, za kritje izrub-

pa se obračajo drugam. Porasla investicijska potrošnja je pričela ogrožati nujno potrebni in pred- videni porast življenjskega stan- darda.

Prav zaradi tega so upravni or- gani občinske skupščine v Škofji Loki opravili pregled in analizo investicij na svojem področju, da bi pri vsem investiranju ne prišlo do prevelikih odstopanj. Posebna komisija je pregledala vlaganje 60 gospodarskih organizacij.

Do začetka junija je teh šestde- set organizacij dokončalo začetih investicij za skupno nekaj nad 900 milijonov dinarjev. Podjetja — raz- zen enega ali dveh — niso preko- račevala predračunskih vsot. Lo- ške tovarne hladilnikov so vložile 102 milijona, Kmetijska zadruga 84 milijonov, Transturist 280 mi- lijonov, stanovanjski sklad 65 mi- lijonov itd.

Največje postavke glede investicij imajo naslednja podjetja: Iskra — 447 milijonov, Gorenjska predilnica — 457, Kmetijsko go- spodarstvo — 326, stanovanjski sklad 532 itd.

Analiza investicij je ugotovila, da ni večjih, ne povsem opravičlj- vih investicij, in da so vse inve- sticije gospodarsko več ali manj

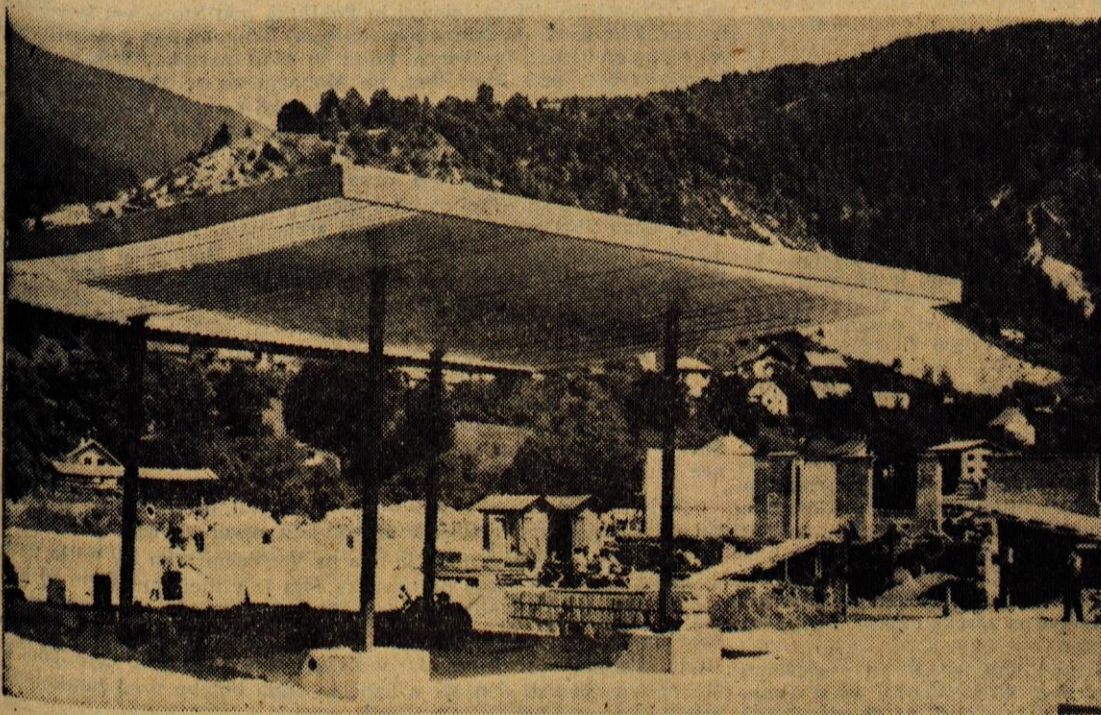
Znova »Pod Kepo«

Gostinsko-trgovsko podjetje Gorenjska na Jesenicah je v so- boto odprlo novo preurejeno go- stišče »Pod Kepo« v Mojstrani. Adaptacija je trajala skoraj leto dni. Povsem preurejeno stavbo so sodobno opremlili, uredili vrt in parkirni prostor. Obrat bo ve- likega pomena za turiste, pa tu- di za domačine. Hkrati je to po- trebno za potnike, ker je tik ob glavni cesti.

V času, ko na progi Ljubljana—Jesenice elektrificirajo želez- nico, se potniški promet med Kranjem in Ljubljano odvija z železniškimi avtobusi, tako da dela lahko nemoteno napre- dujejo. Avtobusi nekajkrat na dan prepeljejo potnike v obeh smereh; na sliki jih vidimo, ko vstopajo v vozilo, ki ima postajo na kranjskem kolodvoru.

Ob novi cesti, ki bo z gorenj- ske magistrale vodila v Tržič ozlroma na Ljubelj, podjetje Petrol gradi bencinsko črpal- nico, v kateri bo tudi priloč- na restavracija. Sprva so ho- teli zgraditi enak objekt tudi na drugi strani ceste, vendar so sedaj namero opustili, za- kaj pokazalo se je, da potre- be zaenkrat tu še ne bodo ter- jale takih kapacitet

Zaledje ni ostalo pozabljeno

Iz razgovora s komisarjem Gorenjskega vojnega področja Jankom Urbanom - Olga

NEUSMILJENE BOJE SO NASI BORCI V LETU 1944 VODILI S SOVRAZNIKOM TUDI PO VSEI GORENJSKI ISKRE UPORA SO ZARELE V SLEHERNEM KOTICKU TEGA PREDELA. LJUDJE SO SPOZNALI ZAKAJ SE BORILI, DA JIH PO ZMAGI ČAKA LEPŠE, SVETLEJŠE ŽIVLJENJE.

Borci, ki so neposredno delovali v naših operativnih enotah, brigadah, odredih, ki so se ta čas formirali na Gorenjskem niso imeli časa misliti na zaledje. Tu se je pokazala praznina, ni bilo nikogar, ki bi se preostale ljudi, ki so ostali izven gozdov, organiziral za načrten boj proti okupatorju. Potrebe so narekovala, da se tudi v tej smeri nekaj ukrene. Tako je prišlo v juliju 1944. leta do ustanovitve GORENJSKEGA VOJNEGA PODROČJA. To je obsegalo predel sedanje Gorenjske in del Primorske, tja do Cerknega.

Komandant področja je bil ALBIN DROLC - KRTINA, njegov namestnik na narodni heroj ANDREJ ZVAN - BORIS. Za političnega komisarja je bil izbran JANKO URBAN - OLGA, sedanjí direktor kranjske Mestne klavnice. Z njim smo se tudi pogovarjali o pomembnosti te vojaške organizacije na Gorenjskem in hkrati obudili nekaj spominov, kako je delo pod okriljem Gorenjskega vojnega področja potekalo pred dvajsetimi leti. Skupaj z ustanovitvijo Škofjeloškega odreda, bodo 21. in 22. julija proslavili tudi 20. obletnico ustanovitve Gorenjskega vojnega področja v Potoku nad Zalim Logom v Selški dolini.

POMEMBNE NALOGE

Politični komisar Janko Urban se še danes živo spominja dogodkov pred dvajsetimi leti:

»Osnovna naloga komande Gorenjskega vojnega področja je bila, da najprej ustanovi, komande mesta tudi po ostalih krajih Gorenjske. To je tudi storila in že so se take komande pojavile v Kranju, v Trzinu na Bledu, na Jesenicah, v Radovljici, v Škofji Loki itd. Vseh skupaj smo ustanovili devet takih mest. Vse te vojaške organizacije, ki so delovale v okviru področja, so takoj začele organizirati razne akcije, če je bilo potrebno pa tudi stopile v boj proti sovražniku. Zbiranje hrane, obleke in drugih podobnih stvari, potrebni za normalno življenje raznih tehničnih enot IX. KORPUSA je bila osnovna naloga. Sploh smo organizirali široko akcijo za zbiranje materialnih sredstev, ki so jih potrebovale enote IX. KORPUSA.

Naše diverzantske skupine so sovražniku dostikrat prekrizale račune. Mnogokrat je letela v zrak proga na raznih mestih od Škofje Loke do Jesenic. Obveščevalna služba ni bila nič manj pomembna, ki smo jo organizirali, potem zbiranje raznih tehničnih podatkov o sovražnikovih objektih in podobno. To so bile težavne, a hkrati zelo pomembne naloge.

Delo na Gorenjskem vojnem področju je bilo vsestransko. Se posebej je komanda nudila občno pomoč in zaščito oblastnemu

partijskemu komiteju in pokrajinskemu odboru Osvobodilne Fronte za Gorenjsko. Ljudje, ki so delali v tej vojaški formaciji, so na različne načine ščitili tudi delo ostalih manjših političnih organizacij na področju vse Gorenjske. Posebej je bilo koristno to, da so raznim političnim voditeljem omogočali prehod iz enega terena na drugega, tako iz Primorske na Gorenjsko in obratno.

Janko Urban je nadaljeval: »Naš glavni kanal za dobavljanje raznega materiala enotam, ki so vodile borbe na Primorskem, je bil preko Kroke, Jamnika... Nič koliko soli, moke, kože in drugih izdelkov smo spravili po tej poti.

Jeseniška železnica je ta čas delala s polno paro. Toda ne za naložbe, temveč za naložbe. Nemci so bili gospodar nad njo. Tu se je izdelovalo in popravljalo nemško orožje. Osebnost sem dobil še z nekaterimi tovariši nalogo, da grem na Jesenice in organiziram še precejšnje število našega delavstva, ki je bilo zaposleno v železnici, da se upre zloglasnemu okupatorju. Ta akcija je uspešna.

Organizirali smo tudi prebivalstvo bohinjskega kota. Vse, staro in mlado, je priskočilo na pomoč. Vsak si je naprtal do 25 kilogramov hrane in drugega materiala in ga ponesel v hudi zimi čez zamrznjeno Jelovico našim enotam na fronto. Tu se je v organizaciji akcije še posebej izkazalo komandno mesto na Bledu.

Komanda Gorenjskega vojnega področja in vsi njegovi borci so tesno sodelovali s Škofjeloškim odredom in drugimi enotami. In kraji, kjer so se voditelji obeh partizanskih enot največkrat srečali je bil prav (FARJI) POTOK, kjer bo danes in jutri podobno srečanje, vendar po dvajsetih letih v svobodi.

NAPAD NA KROPO

Kropa je bila že na osvobodnem ozemlju. Zato je tudi komanda Gorenjskega vojnega področja delala v tem zgodovinskem, železarskem gorenjskem mestecu. Janko Urban se še posebej spominja, kako so Rupnikovi belogardisti, ki so imeli svoj sedež na Brodu pri Kranju, napadli Kropo. Ta dogodek nam je takole opisal: »Rupnikovi so menili, da nas bodo s tem napadom presenetili. Toda mi smo bili vedno na mestu. Vse domačine, ki so kakorkoli delali z nami so polovili in jih zapirali v gostilno »Pri Jarmur«. Boj sem vodil sam. Obkolili smo gostilno. Razbili smo stekla na oknih in vdrli v poslopje. Vodili smo hud boj z belogardisti. Utrpeli so precej izgub in zbežali nazaj proti svoji postojanki.

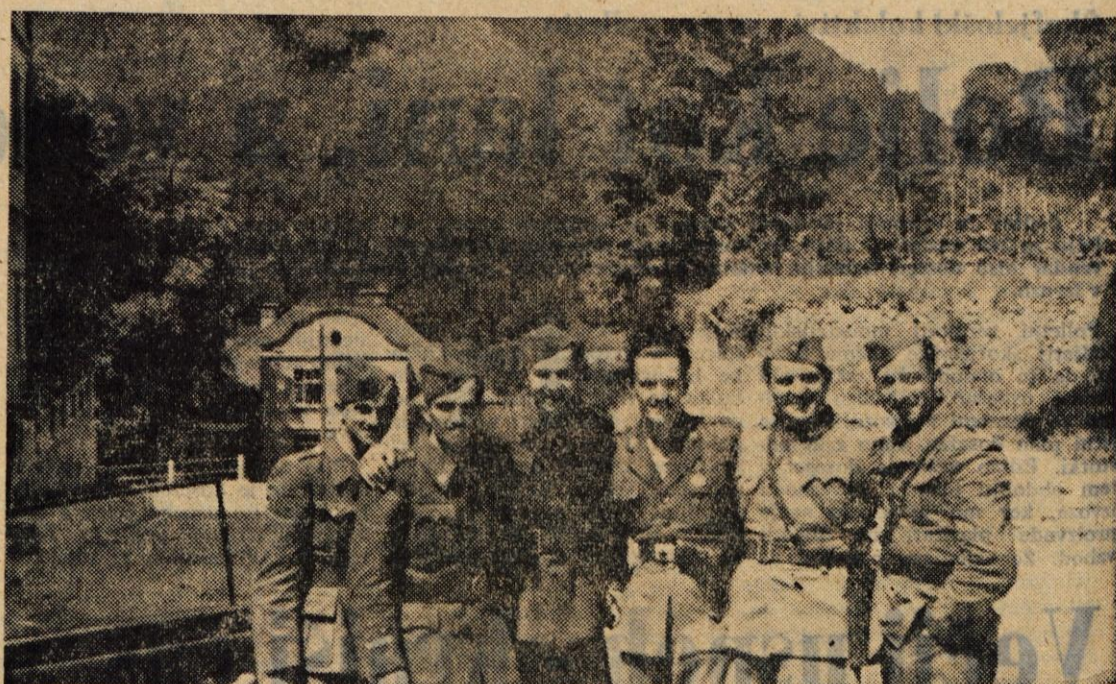
Čez dva dni so belogardisti spet prišli, precej pojačani in s težjim orožjem. Mi smo jih pri-

čakovali. Tudi to pot niso prišli niti do Kroke. Ze prej so morali pobrati šila in kopita.

Borbe, ki so jih vodili borci Gorenjskega vojnega področja, so terjale življenja tudi naših ljudi.

V bitki na obronkih Porezna je padel narodni heroj ANDREJ ZVAN - BORIS. Z njim so dali svoja življenja za svobodo tudi drugi tovariši. In vseh teh se vsako leto spominjamo na podobnih zborovanjih, kot bo tudi danes in jutrišnje na POTOKU.

MILAN ŽIVKOVIC

Del komande mesta Kranja. Drugi z desne je komisar Janko Urban - Olga

»Ognjeni krst« v Martinj vrhu

Danes in jutri se bodo nekdanji borci Škofjeloškega odreda spet sešli na Potoku (Farjem Potoku) nad Zalim Logom v Selški dolini, in sicer natanko po dvajsetih letih, ko so prvič nastopili v bojih pod to novo vojaško formacijo.

Zgodovina ustanovitve Škofjeloškega odreda v času narodnoosvobodilnega boja je prav tako pestra, kot o ostalih podobnih partizanskih enotah na Gorenjskem.

Ob 20-letnici škofjeloškega odreda

Po reorganizaciji Gorenjskega odreda

Po razpustitvi Gorenjskega odreda, v trdi in zavratni zimi 1944. leta, so se na Gorenjskem ustanovile nove partizanske enote, med njimi tudi škofjeloški odred. Ta je imel določeno operacijsko področje na desnem bregu Save, v Selški in Poljanski dolini in v obrobni predelih Polhograjskih Dolomitov.

Svojo borbena pot je škofjeloški odred začel 8. septembra 1944. leta v Martinj vrhu. Njegov prvi komandant je bil IVAN JAVORIGOR in prvi komisar ANTON VOLČIC-SASO.

Oborožitev odreda je bila za tisti čas zelo solidna. Na razpolago je bilo nemško, italijansko in an-

gleško orožje z dovolj municije. Udarna moč ni bila nič slabša, kot ta čas pri partizanskih brigadah. Enote odreda so se lahko hitro premikale po škofjeloških in polhograjskih hribih.

Čeprav je bil odred sestavljen iz različnih enot, od katerih so nekatere prišle v njegov sestav celo s Pokljuke, Mohorja in Osolnika, je hitro postal homogen in prekaljena enota. Bil je naslednik mnogih znanih enot, ki so pod imeni škofjeloška in Selška četa ter škofjeloški, Selški in Poljanski bataljon na tem območju operirale že spomladi 1942. leta in 1943. leta. Borčevski in starešinski kader je imel za seboj že lepe izkušnje, zato je odred kot celota lahko takoj začel z borbo proti sovražniku.

Od oktobra pod novim komandantom

V oktobru 1944. leta je bil za novega komandanta škofjeloškega odreda imenovan OTO VRHUNČIČ, ki je bil do tedaj načelnik štaba Gradnikove brigade. V tem času je končal oficirsko šolo pri Glavnem štabu NOV Slovenije in je bil vsestransko sposoben komandant.

Najpomembnejše borbe

Bilo je mnogo borb, pogledimo si najbolj zanimive.

Ko so brigade drugič napadale Železnike, je škofjeloški odred dobil nalogo, da zaščiti vse smeri in sovražnikove postojanke v Gorenji vasi in vzdolž Poljanske doline. V teh borbah so enote odreda častno izpolnile naloge. Brigade so nemoteno opravile napad.

Večkrat je bila škofjeloškemu odredu poverjena naloga, da čuva smeri, ki so vodile proti Novakom in bolnišnici »Franje« v Cerknem, čeprav borci odreda za to bolnišnico niso vedeli. To še posebej takrat, ko so bile partizanske brigade zavzete z borbami v oddaljenih krajih Primorske, ali Gorenjske.

Pri napadu XXXI. divizije na sovražno postojanko v Gorenji vasi, v Poljanski dolini, je odred z obrambnimi boji ščitil smeri in sovražne postojanke v Lučinah, Črnem vrhu in Polhovem Gradcu.

V mrazu, snegu in vetru so borci od 22. do 26. decembra 1944. leta izdržali sovražnikov pritisk na položaje na Pasji Ravni in s tem onemogočili sovražnikovo dejavnost k napadeni postojanki.

V januarju 1945. leta je sovražnik z ofenzivnimi boji hotel izvršiti vdor do osvobodjenega ozemlja na Primorskem. Čeprav mnogo šibkejši od sovražnika, je odred tudi to nalogo častno izpolnil. V večdnevni boj pri Železnikih, v okolici Javor, v Martinj vrhu, je bil sovražnik potisnjen nazaj proti Škofji Loki. V teh bojih je padlo precej tovarišev.

Se in še bi lahko naštevali akcije in boje odreda. Vendar nam prostor tega ne dopušča. Take in podobne spomine bodo obujali preživeli borci odreda, ki se bodo spet srečali po dvajsetih letih.

M. Z.

Po spominih in arhivih o vstaji na Gorenjskem

Pred dvajsetimi leti

PO SKLEPU NA VODICAH

Vstaja na Gorenjskem se je odvijala v specifičnih pogojih, drugače od ostalih predelov naše dežele. Razlika je bila v glavnem v tem, da je sam Hitler dal navodilo — »Napravite mi to deželo nemško...«, čemur so sledile vse krutosti, teror, izsiljevanj in ponemčevanje teh krajev. Skupno s štajersko naj bi iz teh obmejnih področij izselili okrog 80.000 ljudi.

Druga značilnost je bila, da so bile tu močne organizacije KP z delavskimi središči — Jesenice, Trzin, Kamnik in tudi Kranj. Po zašlugi narodnega heroja Staneta Zagarja se je tu začelo napredno gibanje zlasti po letu 1931. Mnogo posvetovanj komunistov na Jelovici in drugod po Gorenjskem je dalo organizirani pečat temu gibanju, takoj po prvih nacističnih agresijah v Evropi.

Tako je tudi plenum CK KPS 1. in 2. junija 1941 ocenil, da zlasti na Gorenjskem dozorevajo pogoji za oboroženo vstajo.

Tako so se 20. julija zbrali na Vodicah pod Malim Gregorjevcem na Jelovici člani vojno-revolucionarnih komitejev z Jesenic in iz Kranja, medtem ko se iz Trčica niso mogli udeležiti. Na posvetovanju je bil tudi Lojze Kebe, Tomo Brejc in glavni voditelj revolucionarnega gibanja na Gorenjskem tovarš Stane Zagar. On je posvetovanje tudi vodil. Vse ilegalce in partizanske skupine, kot so sklenili, je treba takoj povezati v čete in bataljone.

Nekateri sklepi:

»Vstaja naj se začne 27. julija. Preskrba partizanskih enot ne sme sloneti na inkvizicijah, še manj pa na individualnem odhajanju v dolino in obiskovanju posameznih ljudi, marveč je treba hrano zagotoviti preko odborov OF in ilegalnih organizacij na terenu, ki so že ustanovljene.

Vzporedno s tem je treba začeti z večjimi akcijami, s temi dvigati razpoloženje ljudi in njihovo zaupanje v partizanske enote ter tako pripravljati množično vstajo.

Na podobnem sestanku tri dni kasneje je bilo sklenjeno, da se ustanovi Cankarjev bataljon.

OPOLNOCI 27. JULIJA

Do vstaje je najprej prišlo v Kamniškem predelu. Tam so imeli še poseben sestanek 19. julija z ilegalci in prvimi oboroženimi partizani. Govorili so o sklepih vojno-revolucionarnih komitejev na Vodiški planini ter o smernicah Glavnega poveljstva Slovenije o začetku splošne vstaje. Sklenili so, da bodo že pred vstajo, in sicer 22. julija likvidirali tri izdajalce, ki bi, kot so sodili, lahko ogrozili ali preprečili vstajo. Naslednjega dne, 20. julija so se zbrali za Smarno goro ilegalci iz Pirnič, Tacna, Skarudne in iz Sel. Druga skupina pa se je zbrala nad vasjo Gameljne. Ta Smarnogorska partizanska enota, ki je bila že pod organiziranim partizanskim vodstvom, je na cesti med Tacnom in Smartnikom 22. julija tudi sprožila prve strele na sovražnika. Ta dogodek, ki se že bistveno razlikuje od posameznih sabotažnih akcij, je tudi priznan kot simbol vstaje (dokumenti: Vir Gorenjski muzej, Kranj).

Prav tako so tam določili, naj bi se splošna vstaja začela 27. julija opolnoči. Kot jedro vstaje naj bi bile že osnovane partizanske skupine, glavne pa bi bili uporniki, ki bi se tisto noč, oziroma tisto uro množično priključili določenim enotam. Za vsako enoto pa je bil določen tudi plan akcije. Kamniška skupina je bila določena, da zažge skladišče bencina v gradu Zaprice, minira most pri Kamniku in pretrga vse telefonske zveze. Kamniški mladinci pa naj bi zažgali avtomobile in garaže gestapa v Kamniku. Domžalska skupina je bila dodeljena, naj zapre cesto proti Moravčam in zažge bencin v Domžalah. Radomeljska skupina bi morala uničiti vse mostove na Bistrici od Homca do Domžal, menška skupina pa zasekati ceste proti Kranju in zažgati dupliški most čez Bistrico.

Razen mladincev, ki so bili že pred tem izdani, so v glavnem ostale skupine tisto noč tudi izvršile vse te akcije. Vendar se je vstaja hitro tudi končala, kajti ljudje niso bili pripravljeni na dolgotrajnejši

boj. V večini so smatrali, da je bila njihova dolžnost opravljena, ko so izvršili določene akcije in so se že tisto noč vračali nazaj domov.

Nemce pa so dogodki tiste noči hudo vznemirili. Grobo so reagirali. Kljub temu med ljudmi niso mogli zatreti revolucionarnega duha.

»LE VKUP, LE VKUP UBOGA GMAJNA!«

Tudi v ostalih krajih Gorenjske so se tiste dni začeli zbirati ilegalci, čeprav ni bilo organiziranih istočasnih sabotažnih akcij. Začeli so se zbirati ilegalci na Jelovici in Pokljuki, pod Storžičem in v Udenborštu, kjer so se do takrat skrivali pred okupatorjem v negotovosti za svoja življenja. Do konca julija je tako nastala Tržiška in II. Kranjska četa pod Storžičem, na Mohorju so se zbrali delavci iz Kranja in okolice ter ustanovili I. Kranjsko četo, na Jelovici je bila ustanovljena Jeseniška četa z 2 vodoma: na Mežakliji in pod Stolom. V Bohinju je nastala prva partizanska skupina že v juniju, ko so šli v ilegalo trije komunisti: Jože Ažman, Ivan Zupanc ter Tomaž Godec. V mesecu juliju so se te skupine začeli pridruževati še drugi ilegalci, ki se doma niso počutili varne pred aretacijami in drugimi represalijami s strani Nemcev. Tako je tam nastala Bohinjska četa, ki je imela svoje taborišče nad vasjo Nomenj. Komandir te čete je bil glavni organizator upora v bohinjskem kotu, Tomaž Godec. Prav tako je nastala Tržiška četa 26. julija. Prvi ilegalci iz Trčica so se začeli zbirati pod Kriško goro že koncem junija. Agilni člani KP, ki so bili kot taki tudi znani v javnosti in zato v nevarnosti pred Nemci, so šli v ilegalo že 25. junija. To so bili: Tončka Mokorel, Stanko Bečan, Peter Ahačič, Stanko in Peter Uzar, Jože Janežič, Tone Sprajcar, Ludvik Janežič, Peter Debeljak, Tine in Lojze Teran, Janez Perko, Ivan Stucin in še nekateri drugi.

Tej skupini so se v mesecu juliju začeli pridruževati še drugi delavci naprednega mišljenja in voditelji osvobodilnega gibanja, ki niso bili več varni doma. Ko je bila na Vetrnem vrhu 26. julija ustanovljena njihova Tržiška partizanska četa je v njej zaprisel 30 borcev. Komandir čete bivši graničar Stanoje Radenkovič, komisar pa Jože Janežič iz Trčica. Četa je naslednji dan stopila v akcijo in obstreljevala nemško postojanko v Križah, Borka njihove čete Tončka Mokorel pa je tisti dan šla v Trzin in vrgla bombo pred tamkajšnjo nemško postojanko.

Spomini komandanta Kokrškega odreda

Dolina zelena, s krvjo prepojena

NA GORENJSKI LEVI STRANI SAVE PRVA LETA VOJNE NI BILO MOGOČE FORMIRATI VEČJIH PARTIZANSKIH ENOT, KER JE BILO OD RATEC DO KAMNIKA VSE POLNO SOVRAŽNIKA. TO PODROČJE JE BILO NAMREČ ZA NEMCE ZELO ZANIMIVO, KER SO PREK TREH KARAVANSIH PREHODOV S SVOJIMI ENOTAMI LAHKO PRODIRALI V NOTRANJOST NAŠE DEZELE. VOJASTVA JE BILO TOREJ NČ KOLIKO, ZATO SO SE IZMED PARTIZANSKIH ENOT TU ODBRZALE LE ČETE IN KVEČJEMU SE BATALJONI. JUNJSKI POSKUS USTANOVITVE KOKRŠKEGA ODREDA (1942) NI USPEL, PAČ PA SO BILI POGOJI ZA TO USTVARJENI DVE LETI KASNEJE. IZ ENOT GORENJSKEGA ODREDA, KI JE BIL NASLEDNIK PRVEGA KOKRŠKEGA ODREDA, SO AVGUSTA V DRAGI USTANOVILI NOV KOKRŠKI ODRED. TAKO BOMO LETOS SKUPAJ Z DNEVOM VSTAJE PRAZNOVALI TUDI 20. OBLETNICO TE POMEMBNE ENOTE, ZNANE PO MNOGIH USPEŠNIH AKCIJAH.

Komandant Prešernove pred novo nalogo

Ko so sredi avgusta borci Prešernove brigade nosili ranjence na Dolenjsko, je komandant Janko Prezelj-Stane v Predmeji nenadoma dobil obvestilo, da je po nalogu štaba IX. korpusa, ki je bil na Primorskem, ustanovljen Kokrški odred s tremi bataljoni, in da naj takoj svoje dolžnosti prepusti tedanjemu namestniku Leskovcu, sam pa odide v Drago in prevzame dolžnost komandanta novega odreda.

Stane se je peš odpravil na pot, tako da je hodil ponoči, počival pa podnevi. Vmes je razmišljal o težki nalogi, ki je pred njim. Vedel je, da gre v enoto, kjer ne bo poznal nikogar, da gre na področje, ki ga ni poznal, čeprav je vedel, kako trdno ga Nemci držijo v svojih rokah. Kljub temu je bil 20. avgusta, ko je zgodaj zjutraj (potem ko je kak kilometer pod Radovljico prebredel Savo) prišel v Drago, lepo sprejet.

Načelnik štaba Boris Globočnik-Damjan je komandanta obvestil o vsem, kar je vedel o odredovih bataljoni in o trenutnem položaju pod Karavanjimi. Stane ni bil zadovoljen predvsem z enim: da so bili borci v glavnem oboroženi s precej zastarelim italijanskim orožjem in da je bilo v enotah precej starejših ljudi, ki jim je bil napor že samo premikanje po težkih karavanskih terenih. Komandant je zato najprej zbral starejše borce in jih napotil na skoraj že osvobojeno gorenjsko vojno področje na desni strani Save, medtem ko je mlada mesta v odredovih enotah izpolnil z mladimi, navidez mobiliziranimi (da ne bi Nemci karkoli ogrozili njihovih družin) fanti s tistega področja.

Telefonska zveza z bataljoni

Vse tri odredove bataljone so čakale mnoge akcije. Štab je do oktobra ostal v leseni baraki in šotorih nad Drago, odkoder je imel telefonsko zvezo z izvidniško trojko na skali pred

vhodom v Drago, tako da je hitro zvedel vse, kar se je dogajalo v Begunjah. Ko je oktobra Kokrški odred prišel v sestav IV. operativne cone na Stajerskem, je štab menjal položaj in odšel v Puterhof nad Trzičem. Borci so dobili novo orožje, ki so ga na Stajersko pošiljali zavezniki, in nastopilo je obdobje večje borbenosti. Razen z izvidniško točko v Spodnji dolini na nekem podu, je imel štab tedaj že telefonsko zvezo s štabi bataljonov, čeprav so bili ti kak dve uri hoda oddaljeni od Puterhova.

Sprva so se bataljoni branili žične zveze s štabom odreda, češ da bi Nemci lahko hitro našli enoto in jo napadli, če bi našli na žico, toda spredvideli so, da je bojazen odveč, zakaj po telefonu so bili zelo hitro lahko obveščeni o morebitnem sovražniškem napadu in so se nanj mogli temeljito pripraviti. In še ena novost — štab je dobil radijsko zvezo z glavnim štabom NOV Slovenije, s katerim je vsak dan izmenjeval sporočila!

Nemci zvedo, kje je štab odreda

Na veliko noč 1945. leta so Nemci napravili ofenzivo na štab odreda, da bi ga uničili.

Toda obveščevalna služba je bila dobro organizirana in vodstvo Kokrškega odreda se je pravočasno umaknilo. Po snegu so se prek Kriške gore umaknili napadu. Toda tudi sovražnik je bil buden. Štabno trideseterico je spremljal, ko se je podnevi pomikala po obronkih Kriške gore. Na Veterem je nameravala prenočiti, toda vaščani so jo obvestili, da jih Nemci zalezujejo in pripravljajo zasado. Borci so brez počitka izkoristili temno noč in se potihem prebili skozi dva obroča ter prek Udenboršta odšli spet v Drago.

Odreda (eden je bil na Stajerskem) in novoustanovljena jurišna četa sta dobivala naloge spet iz prvotnega štabnega mesta. Akcije so bile vedno uspešnejše in Nemci se niso več tako svobodno premikali po teh krajih, ker so iz dneva v dan padali v zasade. Cesta, ki pod hribi vodi iz Trziča v Begunje, je bila čisto partizanska, zato so Nemci prednjo postavili tablo »Banditenstrasse«!

Nekaj preživelih članov štaba Kokrškega odreda in njegovih bataljonov. Tretji z leve (stoji) je komandant Janko Prezelj-Stane

NEMSKA OCENA

Na podoben način so nastale vse čete in partizanske skupine na Gorenjskem kot posledica dobre agitacije komunistov ter spričo represalij okupatorja, ki je prav tu na Gorenjskem že kmalu po prihodu pokazal pravi obraz ter začel z aretacijami, s preseljevanjem in ponemčevanjem. Iz Kranja je 25. julija odšlo 60 delavcev v partizane. Zlasti je to bilo na Jesenicah. Partijsko vodstvo je tam zelo pazilo na svoj kader in skušalo odkrivati namere okupatorja ter opozarjati na nevarnost ogrožene posameznike. Tako so za 22. junij obvestili večje število članov KP, naj se umaknejo v ilegalo, ker jim grozijo aretacije. Prišlo je do množičnega odhoda v hribe. V oddaljenjših zaseških, po senikih, po lovskih in planinskih kočah okrog Stola, Mežaklje in Pokljuke so se začele zbirati številne skupine ilegalcev. To stanje je zelo značilno opisal sam nemški propagandist urad iz Bleida dne 3. julija 1941. Svoji Centrali za nacionalsocialistično propagando v Celovcu so poročali med drugim tudi da »del komunistov tava po alpskem pobočju nad Jesenicami in Dovjem. Od tega časa dalje (misli na dogodek 22. junija) so se na tem področju tako namnožili v lovi in planinskih kočah in mazaranje lovskih in pastirskih koč z boljševiskimi simboli, da se orožniki, kolikor jih je na razpolago, ne morejo temu odločneje upreti.«

Nemci so se torej že takrat čutili nemočne, negotove in so iskali pomoč, časi vstaja se ni niti začela. Komandant nemške žandarmerije na Gorenjskem polkovnik Handl je na osnovi omenjenega poročila in ocenjenega stanja ukazal enotam 181. rezervnega policijskega bataljona na Jesenicah, naj to alpsko področje temeljito preiščejo. Tako je prišlo brž tiste dni po omenjenem poročilu iz Bleida, po 3. julija na Gorenjskem do prve večje nemške hajke proti ilegalnim skupinam, po večini komunistov, ki pa takrat še niso bile organizirane v čete in pripravljene za odpor.

ZACELO JE VRETI

Vzporedno z odhajanjem v partizane je bila v tistem času tudi zelo živahna politična dejavnost na terenu. Neutrudljivi in sposoben organizator Lojze Kebe — Stefan je s pomočjo partijskih organizacij ustanavljal odbore OF, organiziral razna posvetovanja aktivistov in podoben. Z rastom partizanskih oboroženih enot je rasla tudi organizacijska struktura odporniškega gibanja na terenu, a vzporedno s tem tudi razpoloženje prebivalstva. Na sam dan napada Nemčije na Sovjetsko zvezo 22. junija so se že zbrali komunisti na Bistriški planini in razpravljali o novem stanju političnih sil v svetu in ugo-

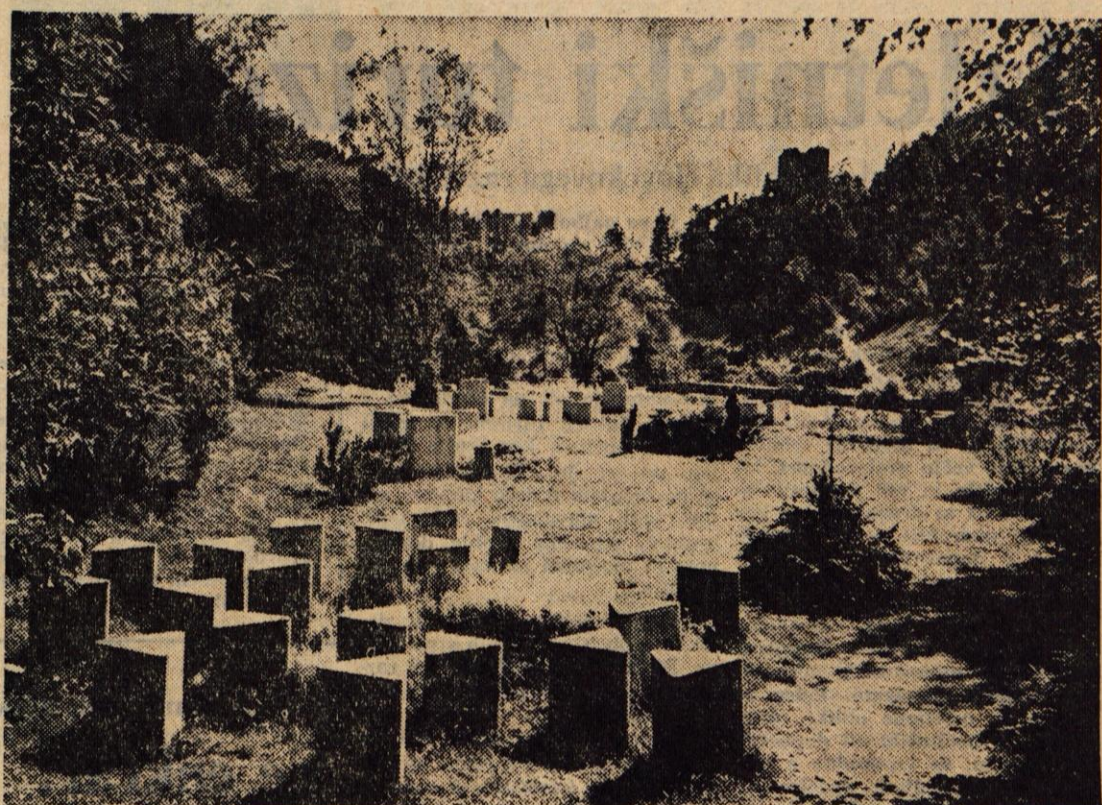
tavljali, da je dolžnost komunistov, da v prvi vrsti stopijo v boj proti napadalcu. Sklenili so, da je treba pospešiti zbiranje orožja, znova tolmačiti ljudem splošno nevarnost, komunisti pa morajo biti vsak dan v strogi pripravljenosti za odhod v ilegalo oziroma v partizane. Ze tisti dan je šlo v ilegalo 50 jeseniških delavcev. Tri dni kasneje — 25. junija je šla v ilegalo večja skupina komunistov iz Trziča. Dne 3. julija je bil sestanek članov vojno-revolucionarnih komitejev v Starem gradu nad Smlednikom, ki ga je vodil Lojze Kebe. Poudaril je, da je treba s pomočjo tovarišev, ki so šli z doma v ilegalo, zbirati orožje in municijo, tolmačil je načela OF in dejal, da morajo prav komunisti v tem gibanju pridobiti čim širši krog prebivalstva.

Zelo se je razgibala politična dejavnost na Gorenjskem po 5. juliju, ko je prišel iz Ljubljane stari duhovni vođa v teh krajih, član CK tovariš Stane Zagar. Ze prvi dan so ga na Mohorju pri Kranju pričakali člani revolucionarnih komitejev iz Kranja, Jesenic in Trziča ter se posvetovali o tem, kaj je treba ukreniti in delati. Petnajstega in 16. julija je bil v Udenborštu pod Seničnem sestanek okrožnega komiteja Kranj. Sestanku je prisostvoval tudi Tomo Breic, Kebe, Stane Pesjak, Franc Vodopivec in neki tovariši iz Trziča. Pogovorili so se o konkretnih oblikah oborožene vstaje in določili politične in vojaške voditelje.

Zelo pomemben je bil sestanek komunistov Selške in Poljanske doline, ki je bil 27. julija pri Lenartu nad Selcami. Lojze Kebe je tam poljudno in na široko govoril o pomenu ustanavljanja odborov OF in o njihovi vlogi pri pripravi na oboroženi upor. Še isti dan je Kebe vodil podoben sestanek oziroma posvetovanje tudi s komunisti škofjeloškega območja. Posvetovanja za širše ali ožje območje komunistov in aktivistov so bile v drugi polovici julija tudi v jeseniškem, bohinjskem, kamniškem, krankskem in trziškem območju. Povsod so se, ne le komunisti, marveč tudi skofjevi, delavski zaupniki in prvi aktivisti posvetovali in pripravljali na upor.

ČETE IN BATALJONI

Po zgodovinskem sestanku članov vojno-revolucionarnih komitejev iz Jesenic, Kranja in Trziča, ki je bil, kot že povedano 20. julija na Jelovici, so se male raztresene skupine ilegalcev začele organizirati v čete, dobivale so organizacijsko obliko, sposobnost za boj in so se morale tudi podrežati prvim partizanskim zakonom, ki so bili že sprejeti.

Z Begunjsko komando iz oči v oči

Najobsežnejša akcija Kokrškega odreda je bila osvoboditev zapornikov iz begunjskega gradu.

V štabu odreda so večkrat razmišljali, kako bi jo izvedli, vendar so vedno prišli do zaključka, da bi z miniranjem razen nekaj desetnih Nemcev ubili tudi kakih 600 naših ljudi, ki so bili tam v zaporih.

Nalogo so dobro premislili — in 2. maja pričeli z akcijo. Vedeli so, da nadnje lahko pride sovražnik z Bleida, kjer je bila osrednja gestapovska komanda za Gorenjsko, Brezje, kjer je bila mivčna belogardistična postojanka, pa tudi iz Trziča, Kranja in Kovorja. Borci obeh bataljonov in jurišne čete so zjutraj blokirali močno policijsko postojanko v Poljčah in žandarmerijsko postajo v Begunjah!

Štab je domačinki »tetki« izročil pismo, naj ga nese na komando v begunjskem gradu. V pismu je štab odreda pozval gestapovce, naj pridejo na pogajanja, češ da so vse Begunje obkrožene z močnimi partizanskimi enotami. Sestanek je bil napovedal v »tetkini« hiši.

Ko so 2. maja ob treh popoldne komandant Stane, načelnik Damjan, tolmač Perun in še eden iz odredovega štaba, ki pa je bil v resnici oglednik, ki ga je s posebnimi nalogami v partizane poslal gestapo iz Dachaua(!), prišli do »tetkine« hiše, jim je povedala, da so trije Nemci že v hiši. Stali so sredi sobe v prvem nadstropju, pripravljeni tudi na najhujše. »Tetka« je vsem ponudila žganja, vendar ga gestapovci niso hoteli piti, češ da je zastrupljen. Šele ko so videli, da ga je naglala tudi gostiteljica, so izpili vsak po en kozareček.

Partizani so pričevali Nemce, da se bliža kapitulacija in da naj izpustijo zapornike, Nemci pa so zatrjevali, da bodo dobili še močno okrepitev. Debata je bila tako žolčna, da so vsi večkrat samo čakali, kdo bo prvi pritisnil na petelina... Končno so se sporazumeli, da se bodo gestapovci posvetovali s komando, ki je iz previdnosti ostala v gradu. Če bodo storili tako, kot zahtevajo partizani, bodo izstrelili belo raketo, vendar morajo zagotoviti gestapovcem popolno varnost, ilm dati v gradu posebno sobo, kuhinjo in umivalnico. — Ko so se razšli, so gromko pozdravili »Hell Hitler, naši pa: Smrt fašizmu«!

Vsega navdušenja se ne da popisati

Ker ne tisti in ne drugi dan ni bilo rakete, so borci Kokrškega odreda pričakovali, da v Begunje prihaja močna nemška pomoč. Le kako so izvedeli za napad, ko pa so partizani porezali vse telefonske žice in motili val njihove radijske postaje? — Toda Nemci so resnično prodirali proti Begunjam. S flaki so hoteli skozi Rodine priti borem za hrbet, vendar jim je hrabri Lenartov bataljon orožje odvzel in sam začel obstreljevati zidovje gradu.

V noči od 3. na 4. maj je štab dobil dve važni obvestili. Prvo je opozarjalo, da se Begunjam bliža kakih 8000 vlasovcev, ki bodo poklali vse zapornike, drugo — z glavnega štaba NOV Slovenije — pa je

Pesem pravi, da je Draga »dolina zelena, s krvjo prepojena«. Tam so Nemci med vojno postrelili mnoge naše ljudi, da bi tako prikazali svoje »vzvišene« ideale. Kazen je krvnike doletela v začetku maja, ko so begunjske zapornike osvobodili borci Kokrškega odreda. — Na sliki je del grobov v Dragi.

ukazovalo, naj odred odide na Koroško, kjer bo lahko kot prva partizanska enota zavzel Celovec! Kaj zdaj? — »Tetki« so izročili pismo z ultimatom, ki da naj ga nese v grad.

Odgovora spet ni bilo, zakaj gestapovci so dobro vedeli, da jim prihaja na pomoč kakih 20 tisoč Nemcev. Okrog 12. ure so nemške krogle že dosegle Begunje! — Po naključju pa je prav tisti trenutek glavni štab poslal partizansko letalsko eskadrilo, naj minira most v Globokem. Štab odreda se je po radiu povezal z glavnim štabom in naprosil, naj letala pikirajo na begunjski grad. V trenutku, ko je nad Begunjami krožila partizanska eskadrila, pa so v grad poslali še en ultimatum, v katerem je bilo rečeno, da bodo ne glede na žrtve, grad spremenili v prah. Prevara je uspela! Ob 15.15 je nebo preparala bela raketa — znak predaje!

»Tetka« ni izročila pisem?

Ker so bili vsi borci na položaju, so na hitro zbrali nekaj terencev, ki so odšli proti gradu, kjer jih je s ključem čakal komandant gestapovske postojanke. Z zastavami so borci s komandantom Stanetom na čelu ob nepopisnem navdušenju zapornikov odprali ječe grozot, po katerih je dolina Draga dobila ime: krvava... Nazadnje so odprli še celice smrti in rešili onemogle zapornike. Tedaj te celice niso bile bele — krvave so bile in umazane od človeškega blata... Dva gestapovca pa sta, ko so tja prišli partizani, z apnom skušala zakriti sledi svojih nečloveških nazorov...

Ko sta Prezelj in Jagodic prav na koncu iz gradu odpeljala še zajete gestapovce, je bila nemška pomoč že v Begunjah. Prihajala je po cesti navzgor, toda naši so bili že na poti v Drago. Nemci so torej zamudili le minuto...

Tako se je končala najslavnejša bitka Kokrškega odreda, ki je takoj zatem odšel na Koroško, v Bistrici zajel transport ranjenih Nemcev, ki so dejali, da so se borili za Begunje(!), in potem v Celovcu, kjer je bilo kar sedem oboroženih vojska (Nemci, četniki, ustaši, Angliji, Američani in partizani) prvi razobesil na neki vojašnici in na sedežu gestapa slovensko trobojnico! Ko je tja prišla partizanska IV. armija, so se ji borci Kokrškega odreda priključili in se čez Karavanke vrnili v osvobojeno domovino.

Pestro zgodovino junaške enote je lani skalila le novica, da »tetka« ni imela poguma nositi psem v begunjski grad, pač pa je podkupila nekega starca, ki je šel na smrtni postelji izpričal skrivnost. Povedal jo je le komandantu Janku Prezelju, ki je vso tole zgodbo pred dnevi pripovedoval našemu novinarju.

J. Z.

Tako je koncem julija nastalo prvih pet partizanskih čet na tem območju ter manjša partizanska skupina nad Bohinjem. Vse te čete pa so se že 4. oziroma 5. avgusta povežale v dva bataljona. Pod Storžičem je bil 4. avgusta ustanovljen kranksko-trziški bataljon, v katerem je zapislego 63 borcev. Dan pozneje, 5. avgusta so se v jelovskih gozdovih zbrale z desne strani Save še ostale čete s skupno 120 borci ter se združile v Cankarjev bataljon.

Nemci so vedeli za to gibanje. Hudo so bili vznemirjeni. Vendar so skušali prikriti. Toda proti tistim, ki so jim uspeli karkoli dokazati o sodelovanju s partizani in z osvobodilnim gibanjem, s tistimi so bili neumljeno strogi in celo divjaški. Hkrati so hiteli z utrjevanjem upravnega aparata, da bi zavrli osvobodilno gibanje. Tako so že koncem julija uvedli strogo policijsko uro po vsej Gorenjski. 29. julija so ustanovili tudi izredno sodišče za komuniste na okupiranem ozemlju Gorenjske, da bi tako dali poudarek močne organizirane državne roke proti »posameznim banditom«.

S tem je tako imenovana »prva vstaja« na Gorenjskem dosegla svoj vrhunec. Bila je obeležena s prvimi boji na Obranci 1. avgusta, zatem na Dobri in pod Storžičem 5. avgusta in na Partizanskem vrhu 8. avgusta.

Hudi sovražniškovi udarci so vnesli v razredčene vrste prvih borcev določeno malodušje. Toda ne za dolgo. Ze na jesen so dozorevali pogoji za organizacijo novih partizanskih enot in tudi za oboroženi odpor. Tako je prišlo do »druge«, decembrske vstaje. Razplamtela se je okrog Nomenja in v vsej Bohinjski okolici, okrog Dovjega in Gornjesavski dolini ter v dolinah obeh Sor.

Ceprav so bile decembrske množične vstaje že dokaj pripravljene na prvih poletnih izkušnjah, je še vedno prevladovalo stihijsko vzdušje množice. Pripravljenost množice za boj je domala preplavila organizacijske sposobnosti prvih partizanskih enot in možnost oborožitve, možnost vojne tehnike z oboroženim nadmočnim sovražnikom.

Vse to je bilo le kot uvod k nadaljnjemu dolgotrajnemu boju. Razširjale in prekaljevale so se partizanske enote in v zaledju so se množile organizacije odpora. Sila množice, ki pa nikakor ni izgubila virov v življenje in zmago, je končno zadrla v svobodi.

(Po pripovedovanju mnogih borcev in po zgodovinskih zapiskih sestavil Karel Makuc)

Izletniški turizem -

Najbolj razširjena oblika človekovega razvedrila

Bled ima najkrajšo dobo bivanja, je pa najbolj obiskan — Brez dobrih, hitrih prevoznih sredstev bi ne bilo sodobnega turizma — Človek hoče čimveč videti, spoznati in doživeti, zato postaja nemiren popotnik

V zelo razgibanem tempu življenja potrebuje človek več počitka in miru. Nagel ekonomski razvoj in postopna rast materialnega standarda spričlo razviti proizvodnjo in moderne tehnike narakujejo večjo proizvodnost, intenzivno delo in več prostega časa. Kako pa ta dragoceni čas kar najbolje uporabiti — to je vprašanje! V današnjih razmerah in v sodobnem načinu življenja človek išče zelo različne in kar najbolj primerne oblike razvedrila, počitka in rekreacije. Razvitost tehnike in motorizacije mu pri tem mnogo pomaga. Poleg že razvite in ustaljene oblike turizma, to je počitniški ali dopustniški turizem, se vzporedno z motorizacijo pojavljata čedalje hitreje še dve obliki rekreacije, izletniški in prehodni ali tranzitni turizem.

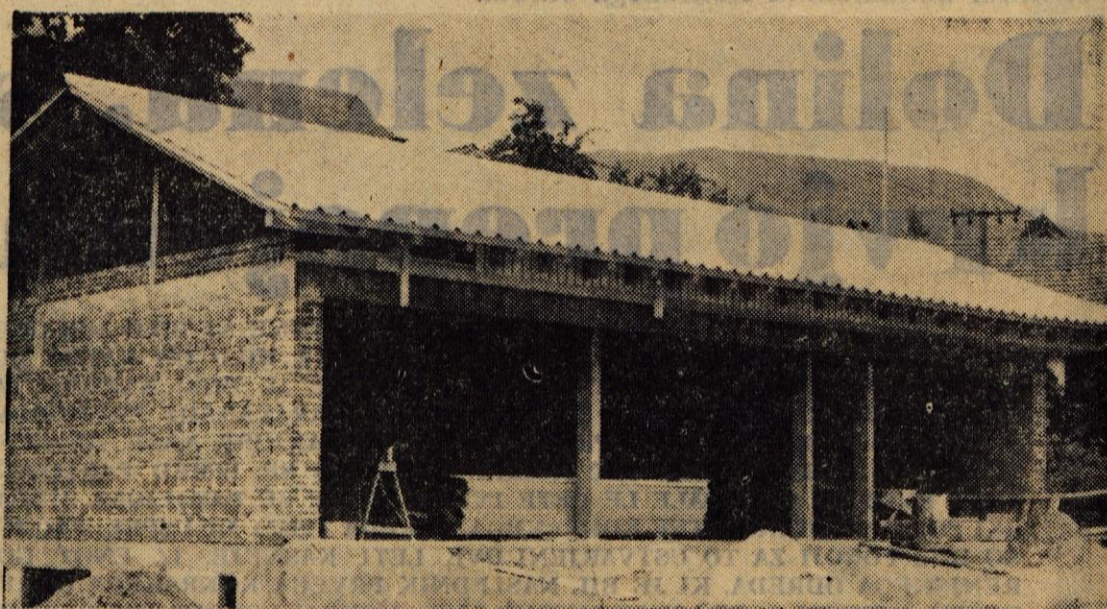
Izletniški turizem je kratkotrajnega značaja. Močneje se pojavlja ob nedeljah in prazničnih dnevih, en dan ali dva, in sicer z namenom, da se turist izživlja na izletu, v planinarjenju, kopanju, smučanju, na lovu, na športni prireditvi, pri ogledu raznih predstav ali kulturno - zgodovinskih znamenitosti ali pa ob sproščnem razvedrilu v naravi. Oblik izletniškega turizma, ki se morda ravno v zadnjih letih najmočneje uveljavlja, pa je še več. Prehodni ali tranzitni turizem se uveljavlja razumljivo le ob večjih prometnih žilah ali na obmejnih prehodih. Je navadno prav tako kratkotrajen.

Poslužujejo se ga ljudje, ki so dalj časa na poti in potujejo daleč, morda iz alpskega v obmorsko območje ali pa iz države v državo. Takšen turizem je važen tudi za nočitve, ker ljudje potujejo po več dni. Te vrste turisti se poslužujejo največ kampov, saj jim le-ti omogočajo najcenejše bivanje, primerno udobje, domačnost in možnosti za nadaljnje potovanje.

Na radovljiskem območju, zlasti še v obeh turističnih središčih, na Bledu ter v Bohinju so razširjene vse oblike turistične rekreacije. Bled pa ima v tem oziru še posebno mesto, saj v tem največjem gorenjskem letovišču močno prevladujeta izletniški in tranzitni ali prehodni turizem. Vzrokov za to je več: primerna lega blizu prometnih žil, naravne lepote, ugodna klima itd. Povprečna doba bivanja vsakega gosta na Bledu je 3,5 nočnin. To pomeni, da povprečno prenoči gost na Bledu le trikrat, v Bohinju petkrat, v Radovljici pa celo devetkrat. Bled ima potemtakem zaradi izletniškega in prehodnega turizma najnižji povpreček nočitev na gosta. Bohinj ima nekako izenačen izletniški turizem s počitniškim, medtem ko tranzitni ali prehodni turizem v tem območju skorajda ne prihaja v poštev. Eno ali dvo-dnevni izletnikov je v Bohinju zelo veliko, precej pa je tamkaj razširjen tudi stalni počitniški tu-

rizem. Preseneča pa visoko povprečje bivanja v Radovljici. To priča, da je izletnikov v ta kraj zelo malo, razvit pa je le počitniški turizem.

Trgovsko podjetje Savica iz Bohinjske Bistrice v Stari Fužini pri Bohinju gradi nov trgovski lokal, ki bo pričel obratovati že letošnjo jesen. Dosedanja starofužinska trgovina je bila premajhna za mnoge potrošnike, ki jih je bilo zlasti v mesecih turistične sezone zelo veliko

O poslovanju kmetijske zadruge »Jelovica« v Radovljici

Še enkrat: Brez samoupravnih organov ne gre

Na članek pod gornjim naslovom objavljen 1. julija, o poslovanju kmetijske zadruge Jelovica v Radovljici smo od vodstva imenovane KZ preleli daljši prispevek, iz katerega povzemamo glavne ugotovitve. Zadeva prav gotovo zanima mnoge naše bralce — posebno člane te zadruge.

Združitev obeh zadrug jesenske in radovljiske, je bila premišljena in je delo v združeni zadrugi lepo napredovalo. Pogodbeno

sodelovanje ni nazadovalo. Obratno lahko ugotavljamo, da se zaradi delitve dela bolj razvija. Ni slučaj, da imamo sedaj mnogo več pogodb za pitanje živine, semenskega krompirja, pohancev itd. Saj bo zadruga že letos dala na tržišče okoli 50.000 kg pohancev, a drugo leto že kar 150.000 kg. Poudarimo pa lahko še to, da je pravo sodelovanje močno oteženo zaradi splošnih jugoslovanskih gospodarskih pogojev. Tu pa smo sami nemočni in nam mora vsa družbena skupnost pomagati odstranjevati vzroke.

»NEZAKONITO POSLOVANJE«

Zadruga Jesenice in zadruga »Jelovica« sta sklenili, da se spo- jita in s skupnimi močmi delata na perspektivnem razvoju kmetijstva. Isto sta potrdili tudi obe občinski skupščini. Sodišče je na podlagi teh sklepov izbrisalo prejšnji zadrugi iz registra in vpisalo povsem novo zadrugo. Resnica na je, da sta obe zadrugi na podlagi svojih zasedanj zadržnih svetov predlagali, da naj združeni zadrugi svet opravi funkcijo samoupravljanja in novi zadrugi.

Ze pred časom je ugasnilo jamstvo zadržnih članov. Zato smo po združitvi tudi vrnili vsem članom njihove deleže. Logično je namreč, da je z ukinitvijo starih zadržnih prenehalo tudi članstvo in je uprava zadruge porabila ugoden trenutek ter temeljito prečistila svoje članstvo. Član zadruge je namreč lahko samo tisti, ki izpolnjuje pogoje 20. člena zvezne uredbe o zadržnih. Zadruga je zakonitim predpisom zadostila. Toda omenjeni postopek ni sprožil med članstvom nezadovoljstva. Vsi tisti, ki izpolnjujejo pogoje za članstvo, so člani zadruge.

V nasadih ribezlja so ta mesec opravili trgatve. Najboljso so imeli na plantaži nad Podvinom, kjer so zadržnikom pri- skočili na pomoč tudi šolarji zveze.

podpisali so pristopne izjave in so tudi 95,2-odstotno volili organe upravljanja.

Zal moramo priznati, da zadruga ni izpolnila naloge v občinski odločbi za izvolitev novega organa upravljanja. V naše opravilo samo to, da na tako obsežnem območju kot ga ima naša zadruga, stvar ni tako enostavna kot v industrijskem podjetju. Prav tako pa smo čakali novi zvezni zakon, ki nam je tudi dal potrebne zakonske napotke za izvedbo volitev. Prav tako pa smo bili prisiljeni, da uredimo članstvo, ker kot delovne zadruge nismo mogli dovoliti, da volijo ali da bi bili izvoljeni oni, ki zato nimajo pogojev.

»PREVEČ TOGOSTI«

Naši zadrugi očitajo togost. Da ni tako, je najzgovornejši dokaz v reorganizaciji gospodarske dejavnosti, pomoči razvoju komunalnega podjetja (oddaja vrtnarije, opustitev hlevov na Pristavi itd.).

Nikakor ni naš zadnji dokaz za razumevanje našega celotnega raz-

voja, kakor tudi ni togost, da pogledamo na vpis posojila za obnovo Skopja. Člani kolektiva naše zadruge so vpisali 1.501.000. Stevilka je zanimiva, če poudarimo, da je dolga vrsta tovarišev podpisala kar celomesečne premjke.

»DVA PRIMERA«

Člankar se nadalje pogloblja v določene investicije, ki so bile rezultat samovolje posameznikov. Konkretno navaja graditev gnojnične jame, ki ne služi svojemu namenu, in pašnika Rakovnik pod Radovljico.

Gradnja obeh omenjenih objektov je tehnološko pogojena in je stari zadržni svet KZ »Jelovica« o stvari razpravljal — torej ne gre za samovoljo nekaterih vodilnih delavcev zadruge.

Zelimo si kritike, vendar mora biti odraz dejanskega stanja in hotenja — pomagati nam v težkem položaju.

Zastoj na Vršiču

Na Vršiču gradi planinsko društvo Jesenice v nadomestilo za dosedanja Tičarjev dom, nov dom z istim imenom. Gradi ga gradbeno-remontno podjetje iz Bovca. Dom naj bi bil dograjen še letos. Ker pa ni odobren kredit, ki bi ga morali dobiti za dograditev Tičarjevega doma iz turističnih fondov, je nastal v gradnji zastoj. V gradnjo je bilo vloženo že 23 milijonov dinarjev, za popolno dograditev in opremo pa bi bilo potrebnih še okoli 30 milijonov. Ker bi z ukinitvijo del pričel dom razpadati, se je odločilo planin-

ske društvo najeti kratkoročni kredit in stavbo še letos zunaj dokončati. Za ta dela bo potrebnih še 5 milijonov dinarjev. Ker bo vlečnica na Vršiču dograjena po vsej verjetnosti še do letošnje zimske sezone, bi bilo nujno dom po prvotnem načrtu še letos dograditi. Z njegovo dograditvijo bi se povečal promet domačin in tujih turistov na Vršič, pa tudi preko Vršiča v dolino Trente. Hkrati pa bi se podaljšala zimska sezona za naš zimski turistični center v Kranjski gori.

BELEŽKA

NI KROMPIRJA

BODICAR je pred kratkim morda bolj za šalo kot zares rzel negodovanje upravnika novega hotela »PRISANK« v Kranjski gori, zakaj se približno samo 2 odstotka tujih turistov, ki potujejo skozi ta kraj, ustavi v novem hotelu.

Za podkrepitev tega dejstva, še tale resnična zgodba iz istega hotela. Morda pa to niti ne velja samo za PRISANK.

Bilo je pred kratkim, ko se je proti 21. uri zvečer ustavil v hotelu PRISANK v Kranjski gori tujec (naš rojak) s svojo družino.

»Kaj smem postreči?«, je pristopil natakar.

»Večerjali bi. Ali imate štiri dobre juhe?«

»Čakajte no...! Juho boste za večerjo, saj to vendar ni naš...!« je začudeno dejala natakarica.

Ker juhe (ampak ne Argo) ni bilo, se je družina našega rojaka odločila za kaj drugega.

»Potem prosim štiri dunajske zrezke, štiri mešane solate in veliko čvrtega krompirja.«

Spet se je zataknilo? Čez nekaj trenutkov, ko je zrezko in ostalo naročila, se je natakarica vrnila k svojim gostom z opravičilom:

»Oprostite, krompirja vam ne moremo postreči, ker ga je zmanjkalo.«

Rojak in vsa družina je vstala in odšla. Tako je odšel za marsikateri. — M. Z.

Problematika in perspektive sedemletnega razvoja gospodarstva v tržiški občini

Na prebivalca 977.000 din narodnega dohodka

Pretekli petek je bil v Trzinu zelo pomemben sestanek, ki mu je prisostvoval tudi podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije Janko Smole, na katerem so se tržiški gospodarstveniki pogovorili o sedemletnem perspektivnem razvoju gospodarstva v tržiški občini.

Dosedanji gospodarski razvoj v tej občini je bil pretežno usmerjen v industrijo. Šele v zadnjih letih so dali večji pomen ostalim gospodarskim dejavnostim, posebej obrti, trgovini ter gostinstvu in turizmu. Za razvoj teh panog so pravzaprav šele sedaj nastali tudi zreli pogoji. Sncificni problem je tudi kmetijstvo, ki je s srednje višinskimi in višinskimi kmetijskimi gospodarstvi tesno povezano z razvojem turizma in gostinstva.

V letih 1957. do 1963. je industrija v tržiški občini ustvarila sama štiri petine narodnega dohodka, medtem ko vse ostale gospodarske dejavnosti le eno petino.

Sedemletni perspektivni načrt gospodarjenja obeta mnoge spremembe v strukturi ustvarjanja narodnega dohodka in družbenega bruto proizvoda. Predvideno je, da bo vrednost proizvodnje in storitev leta 1970 znašala za okoli 66 odstotkov več kot lani. Letno bo vrednost proizvodnje predvidoma naraščala za približ-

no 9,3 odstotka, vendar v industriji nekoliko počasneje, kot v ostalih panogah, in sicer v industriji za 8 odstotkov, v trgovini za 10, v gostinstvu in turizmu za 12, v kmetijstvu za 11 in v obrti za 13 odstotkov letno. Z ozirom na hitrejši razvoj ostalih gospodarskih dejavnosti se bo delež industrijske proizvodnje v skupnem bruto proizvodu relativno zmanjšal, in sicer od 77 na 70 odstotkov, medtem ko bodo ostale dejavnosti povečale svoj delež v bruto proizvodu od 23 na 30 odstotkov. Narodni dohodek na prebivalca se bo po predvidevanjih povečal za 63,4 odstotka, ali v absolutnem znesku na 977.440 dinarjev. To bo nedvomno prineslo pogoje za hitri in nadaljnji razvoj in vseh področjih gospodarjenja in družbenega življenja naspolh.

Da bi ta predvidevanja uresničili, bodo morali v osnovna sredstva vložiti tri milijarde in 845 milijonov dinarjev, od tega 76 odstotkov za strojno opremo, avtomatizacijo in za vzgojo strokovnih kadrov in 24 odst. za industrijske objekte, skladišča poslovne prostore in študije ter načrte. Od skupnih investicij je predvidenih za industrijo dve milijardi 65 milijonov dinarjev, kjer je v glavnem zajeta kovinska, lesna, papirna in deloma tekstilna stroka. Za razvoj gostinstva

in turizma je predvidevalo 810 milijonov dinarjev investicij. Ta sredstva bodo porabljena za novo gradnjo in popravila hotelskih in restavracijskih zmogljivosti, za dograditev žičnice na Zelenico, za zunanjo ureditev območja ljubeljske doline in umetnega jezera v Podlublju itd. Za kmetijstvo je predvidenih 300 milijonov dinarjev, medtem ko je za ostale gospodarske dejavnosti predvidenih 670 milijonov dinarjev investicij.

M. Z.

Hrušičanska 60-letnica

Prostovoljno gasilsko društvo na Hrušici, ki praznuje letos 60-letnico svojega obstoja, je pripravilo za soboto in nedeljo prijeten praznik. Z mlaji in slavoliki okrašena Hrušica pa je privabila na praznovanje tudi ostala gasilska društva s področja jeseniške občine. V soboto zvečer je bil v dvorani doma družbenih organizacij kulturni program, ki so ga izvajali godba na pihala, pevski zbor in recitatorji Svobode Hrušice. Lepo uspeli sobotni prireditvi pa so sledile v nedeljo gasilske prireditve v organizaciji občinske gasilske zveze.

